

Strategia
Rozwiązywania Problemów
Społecznych
w Gminie Kętrzyn
na lata 2016-2025

Kętrzyn 2016

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**
Andrzej Sienkiewicz

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Metodologia opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025	4
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Kętrzyn.....	7
3.1. Położenie geograficzne.....	7
3.2. Sytuacja demograficzna Gminy Kętrzyn.....	10
3.3. Sytuacja ekonomiczna mieszkańców Gminy Kętrzyn.....	18
3.4. Sytuacja mieszkaniowa w Gminie Kętrzyn.....	24
3.5. Ochrona zdrowia mieszkańców Gminy Kętrzyn.....	25
3.6. Identyfikacja problemów społecznych na obszarze Gminy Kętrzyn.....	26
3.6.1. Charakterystyka głównych problemów społecznych.....	26
3.6.3. Klasyfikacja problemów społecznych pod względem ich nasilenia.....	40
3.7. Infrastruktura i zasoby społeczne	45
3.8. Analiza SWOT w zakresie rozwiązywania problemów społecznych Gminy Kętrzyn.....	47
4. Założenia strategiczne	48
4.1. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025.....	48
4.2. Kierunki i zakres działań niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych.....	49
5. Cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016-2025.....	51
5.1. Cel główny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016-2025	51
5.2. Cele szczegółowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016-2025	51
5.3. Wskaźniki realizacji celów strategicznych.....	52
5.4. Monitoring realizacji celów i działań strategicznych	55
6. Opis sposobu realizacji strategii oraz działań niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych ...	55
7. Ramy finansowe strategii oraz źródła finansowania wydatków związanych z realizacją działań niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych.....	57
8. Informacja i promocja wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016-2025.....	57
9. Zasady aktualizacji i wprowadzania zmian w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025.	58
10. Harmonogram wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025.....	59

1. Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016 – 2025 jest wieloletnim dokumentem planistycznym, stanowiącym komplementarne uzupełnienie „Strategii Rozwoju Gminy Kętrzyn do 2025 roku”, przyjętej uchwałą nr XVI/79/2015 Rady Gminy Kętrzyn z dnia 21 października 2015 roku. Jednocześnie jest dokumentem stanowiącym podstawę do wdrażania działań zapoczątkowanych w okresie wdrażania „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn do 2015 roku” przyjętej uchwałą Nr XXVIII/184/2009 Rady Gminy Kętrzyn z dnia 21 stycznia 2009 roku. Dokument nawiązuje do celów i założeń strategii rozwiązywania problemów społecznych realizowanej w latach 2009-2015, które stały się wyznacznikiem zmian w społeczności lokalnej.

Strategia z lat 2009-2015 zapoczątkowała proces tworzenia kompleksowego i spójnego systemu wspierania mieszkańców Gminy w pokonywaniu różnorodnych trudności i rozwiązywaniu problemów z wykorzystaniem zasobów i środków własnych gminy oraz źródeł finansowania zewnętrznego, co przyniosło widoczną zmianę w poprawie sytuacji wspólnoty lokalnej.

Wprowadzenie trwałej zmiany społecznej wymaga dalszej aktywności, nakierowanej na budowanie zintegrowanego systemu wsparcia społecznego, umożliwiającego zrównoważony rozwój wszystkim mieszkańcom Gminy oraz zapobieganie wykluczeniu i marginalizacji osób i grup społecznych.

Działania samorządu gminnego na rzecz społeczności lokalnej zaplanowane w ramach wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025 będą więc kontynuacją przyjętych kierunków lokalnej polityki społecznej w powiązaniu z polityką gospodarczą Gminy. Priorytetem działań strategicznych będzie utrzymanie poziomu rozwoju gospodarczego oraz rozwiązywanie problemów społecznych w takim zakresie, jaki udało się osiągnąć dzięki realizacji celów strategicznych w latach 2009-2015.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016 -2025 odnosi się do problematyki przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, wskazując jednocześnie nowy kontekst rozwiązywania problemów społecznych, przez co stanowi komplementarne uzupełnienie koncepcji rozwoju Gminy o istotne kwestie społeczne. Realizacja Strategii obejmuje dziesięcioletni horyzont czasowy rozpoczynający się od 1 stycznia 2016 roku, trwający do 31 grudnia 2025 roku. Wskazanie takiego okresu realizacji celów strategicznych jest uzasadnione ze względu na zachodzące zmiany społeczne, sytuację demograficzną, a także ze względu na stan gospodarki i utrzymanie spójności ze Strategią Rozwoju Gminy Kętrzyn do 2015 roku. Jest to optymalny okres, na jaki można zaplanować realizację celów strategicznych oraz wprowadzić trwałe i zauważalne zmiany w życiu mieszkańców Gminy.

Podstawę prawną do opracowania i wdrożenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn stanowi zapis zawarty w art. 17 ust.1. pkt.1¹ ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 r. poz. 163, z późn. zm.).

---

¹ Zgodnie z treścią powołanego przepisu, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym

2. Metodologia opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025 jest dokumentem, który obejmuje wiele obszarów, kwestii i problemów, mających wpływ na jakość życia mieszkańców gminy, nie ujętych w strategii Rozwoju Gminy Kętrzyn do 2025 roku. Uzasadnieniem dla jej opracowania i wdrożenia jest konieczność zaplanowania takich zmian społecznych, które umożliwiłyby zrównoważony rozwój oraz rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców Gminy Kętrzyn z wykorzystaniem zasobów i potencjału zarówno miejscowych instytucji jak i przedstawicieli społeczności lokalnej.

W treści dokumentu szczególne miejsce zajmują obszary i działania umożliwiające osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Metodologia opracowania strategii wynika głównie z treści zapisów zawartych w art.16b ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej². Zgodnie z treścią powołanego zapisu strategia zawiera:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
  - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
  - b) kierunków niezbędnych działań,
  - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - d) wskaźników realizacji działań.

Dokument strategii wskazuje ponadto sposób monitorowania wskaźników, określa zasady ewaluacji i aktualizacji treści zawartych w opracowaniu oraz promocji podejmowanych działań na poziomie lokalnym.

Diagnoza sytuacji społecznej i ekonomicznej Gminy Kętrzyn jest dużym uszczegółowieniem diagnozy zawartej w Strategii Rozwoju Gminy Kętrzyn do 2015 roku. Dla potrzeb opracowania niniejszej Strategii diagnoza została przeprowadzona metodą analizy dokumentów statystycznych, głównie sprawozdań MPiPS-03³ ze świadczeń pieniężnych i w naturze udzielanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie w latach 2010-2015 oraz danych statystycznych z lat 2010-2015, obrazujących poziom życia mieszkańców i rozwój Gminy Kętrzyn dostępnych w Banku Danych Lokalnych GUS. Do analizy danych wybrano pięcioletni horyzont czasowy, pokazujący istotne zmiany w obszarze problemów społecznych. W diagnozie nie korzystano z danych 2016 roku, które w okresie opracowywania niniejszej strategii nie były jeszcze kompletne, a ich fragmentaryczne zastosowanie nie znajdowało uzasadnienia w porównywaniu i analizowaniu danych za pełny rok kalendarzowy.

---

uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

² Ustawa opublikowana w Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn.zm.

³ Sprawozdanie MPiPS-03 jest dokumentem statystyki publicznej, obrazującym stan problemów społecznych przez pryzmat świadczeń pieniężnych w naturze i usługach, udzielanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, osobom kwalifikującym się do tych świadczeń po spełnieniu kryteriów ustalonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn.zm.).

Do uzupełnienia diagnozy sytuacji Gminy Kętrzyn wykorzystano także fragmenty „Analizy zasobów pomocy społecznej Gminy”, która jest sporządzana corocznie zgodnie z treścią art.16a przywoływanej już ustawy o pomocy społecznej, pokazując możliwości i zasoby gminy niezbędne do rozwiązywania problemów społecznych.

W opracowaniu diagnozy wykorzystano też opinie przedstawicieli lokalnych instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych oraz opinie przedstawicieli społeczności lokalnej, uzyskane w trakcie konsultacji społecznych.

Do definiowania problemów społecznych na obszarze Gminy Kętrzyn zastosowano między innymi wskaźnik kwalifikacji⁴ do świadczeń pomocy społecznej zakładając, że osoby i rodziny, które skorzystały z pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętrzynie doświadczają rozmaitych trudności definiowanych w kategoriach problemu społecznego (np. bezrobocie, przemoc itp.), stanowią więc obiektywnie wybraną próbę reprezentatywną spośród wszystkich mieszkańców gminy, potwierdzającą występowanie określonego problemu społecznego. W identyfikacji problemów wykorzystano też opinie przedstawicieli środowiska lokalnego, lokalnych liderów, osób znaczących i specjalistów zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych wyrażone podczas zogniskowanego wywiadu grupowego⁵.

Prognoza zmian społecznych oparta została na szczegółowej analizie sytuacji Gminy Kętrzyn oraz badaniu obszarów problemowych. Analizie poddano też możliwości rozwiązywania problemów społecznych z uwzględnieniem istniejącej infrastruktury i potencjału społecznego jakim dysponuje Gmina.

W dokumencie Strategii określono cel główny, cele szczegółowe i działania zmierzające do rozwiązania lub zminimalizowania skutków problemów społecznych, zidentyfikowanych na terenie Gminy. Cele strategiczne wyznaczono zgodnie z koncepcją S.M.A.R.T⁶, która zwiększa szansę na ich osiągnięcie. Zgodnie z tą koncepcją sformułowane cele są **szczegółowe** – zawierają konkretny a jednocześnie prosty, jednoznaczny przekaz, a ich zrozumienie nie powinno stanowić kłopotu i pozostawiać miejsca na luźną interpretację, **mierzalne** tj. sformułowane tak, że można liczbowo wyrazić stopień ich realizacji lub przynajmniej umożliwić jednoznaczną "sprawdzalność" tej realizacji, **adekwatne** do możliwości wykonawców, a jednocześnie atrakcyjne dla społeczności pod względem rezultatów, **realne** tj. możliwe do osiągnięcia oraz **terminowe**, określone konkretnym przedziałem czasowym.

Do oszacowania wskaźników realizacji celu wykorzystano regułę CREAM⁷, co oznacza, że wskaźniki określone dla danego celu i zadań niezbędnych do jego osiągnięcia są: **precyzyjne** – jasno zdefiniowane i bezsporne (C-clear), **odpowiadające przedmiotowi pomiaru** i jego oceny (R-relevant), **ekonomiczne** – mogą być mierzone w ramach

---

⁴Jako wskaźnik kwalifikacji uznano liczbę osób zakwalifikowanych do udzielenia pomocy po spełnieniu kryterium określonego w art.8 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn.zm.).

⁵Zogniskowany wywiad grupowy poświęcony identyfikacji problemów społecznych z udziałem przedstawicieli lokalnych liderów przeprowadzono w dniu 10 sierpnia 2016 roku. Dokumentacja spotkania przechowywana jest przez GOPS w Kętrzynie.

⁶**SMART** (z ang. *Simple, Measurable, Achievable, Relevant, Timely defined*,) – koncepcja formułowania celów w dziedzinie planowania, będąca zbiorem pięciu postulatów dotyczących cech, którymi powinien się charakteryzować poprawnie sformułowany cel.

⁷**CREAM** (z ang. *C-clear, R-relevant, E-economic, A-adequate, M-monitorable*) reguła stosowana w ramach wdrażania projektów, programów i przedsięwzięć mających na celu uzyskanie realnej zmiany społecznej z wykorzystaniem jak najmniejszych nakładów dla jak najlepszych rezultatów.

racjonalnych kosztów (E-economic), **adekwatne** – dostarczające wystarczającej informacji na temat realizacji strategii i postępu w procesie jej wdrażania (A-adequate) oraz **mierzalne** – łatwe do zmierzenia i podlegające niezależnej walidacji (M-monitorable).

Kierunki zmian zostały zaplanowane z uwzględnieniem podstawowych zasad polityki społecznej, w tym zasady pomocniczości⁸, zasady szerokiego zasięgu skutków⁹ oraz zasady partycypacji społecznej¹⁰. Wiele uwagi poświęcono działaniom profilaktycznym i zaradczym, aby nie dopuścić do wystąpienia sytuacji problemowych w funkcjonowaniu społeczeństwa.

System wdrażania działań strategicznych oparto na gminnych programach o charakterze obligatoryjnym i fakultatywnym, odnoszących się do rozwiązywania poszczególnych problemów zdiagnozowanych na obszarze gminy. W procesie wdrażania strategii przewidziano także zastosowanie różnorodnych projektów, w tym projektów socjalnych oraz innych narzędzi wsparcia i aktywizacji adresowanych do różnych beneficjentów (odbiorców działań). Proponowany system wdrażania strategii może być modyfikowany zgodnie z określonymi w strategii zasadami, jeśli wystąpią uzasadnione potrzeby, a samorząd gminy podejmie stosowne uchwały.

W procesie monitorowania i oceny postępów w realizacji strategii uwzględniono obowiązek prowadzenia statystyki publicznej oraz informowanie przedstawicieli samorządu gminy i społeczności lokalnej o efektach i rezultatach uzyskiwanych w trakcie wdrażania strategii w formie sprawozdań rocznych, składanych Radzie Gminy oraz publikowanych w formach zwyczajowo przyjętych przez samorząd.

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych podlega uchwaleniu w trybie określonym przepisami o samorządzie gminy, po uprzednim przeprowadzeniu konsultacji społecznych, zgodnie z przyjętymi w Gminie Kętrzyn procedurami.

Treść strategii uwzględnia kontekst europejskiej polityki społecznej, a także politykę państwa, w tym cele zawarte w Strategii Rozwoju Kraju 2007- 2020 przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 r. Założenia i cele strategii wpisują się w cele Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz założenia polityki rozwoju Gminy Kętrzyn uzupełniając Strategię Rozwoju Gminy Kętrzyn do 2025 roku o istotne szczegóły w zakresie niwelowania lub minimalizowania skutków problemów społecznych zagrażających rozwojowi Gminy.

---

⁸**Zasada pomocniczości** (inaczej **zasada subsydiarności**) - jedna z najważniejszych zasad pracy socjalnej, która sprowadza się do poglądu, że obowiązkiem społeczności jest wspomaganie jej części składowych w naturalnym rozwoju. Istotnym założeniem jest zakres tej pomocy: społeczność nie może ingerować w sprawy, z którymi poszczególne jednostki są w stanie poradzić sobie same, lecz jedynie tam, gdzie pomoc jest niezbędna.

⁹**Zasada szerokiego zasięgu skutków** jako jedna z wielu identyfikowanych w obszarze polityki społecznej zasad nakazuje podejmowanie działań, których pozytywne rezultaty (skutki) będą odczuwalne przez jak największą liczbę odbiorców usług społecznych, bliska zasadzie powszechności.

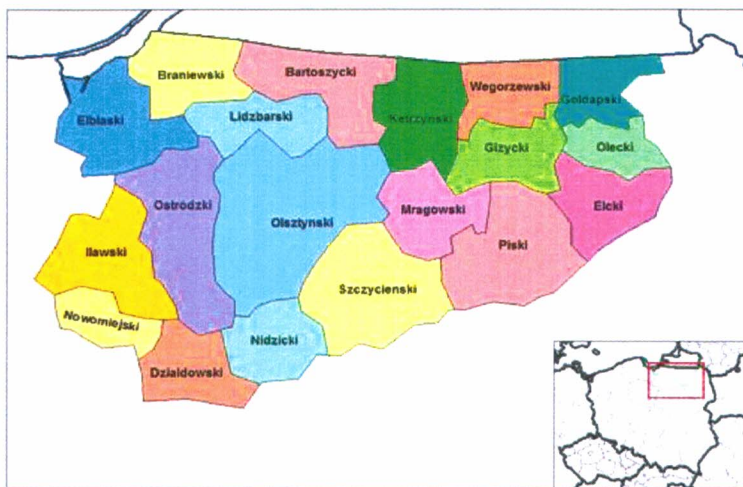
¹⁰**Partycypacja** (z łaciny *particeps* - biorący udział, z ang. *participation* – uczestniczenie) – uczestnictwo, udział jednostek w większej grupie, formacji, projekcie czy instytucji.

3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Kętrzyn

3.1. Położenie geograficzne

Gmina Kętrzyn położona jest w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego w powiecie kętrzyńskim. Lokalizację Powiatu Kętrzyńskiego oraz Gminy Kętrzyn prezentują zamieszczone poniżej mapy.

Mapa Powiatu Kętrzyńskiego na tle województwa warmińsko-mazurskiego i kraju.

Źródło: www.wikipedia.pl

Legenda: – powiat kętrzyński

Mapa Gminy Kętrzyn

Źródło: www.google.pl

Jak widać na mapie Gmina Kętrzyn otacza swoim obszarem Miasto Kętrzyn, z tego względu została zaliczona do tzw. gmin obwarzankowych¹¹. W sąsiedztwie Gminy zlokalizowane są Gminy; Barciany, Giżycko, Korsze, Mrągowo, Reszel, Ryn, Srokowo i Węgorzewo. Około 71 % powierzchni stanowią użytki rolne, co nadaje gminie typowo rolniczy charakter. Ponad 20 % powierzchni gminy zajmują kompleksy leśne, które są znacznie rozproszone, charakteryzują się niekorzystną strukturą wiekową, co powoduje, że leśnictwo nie odgrywa poważniejszej roli w gospodarce gminy. Ponad 33% obszaru gminy (96,19 km²) jest objęte różnymi formami ochrony przyrody. Nie ma rezerwatów przyrody ale występują obszary chronionego krajobrazu. Dzisiejsze kompleksy leśne to pozostałości wielkiej puszczy pruskiej (Wildniss). Z biegiem lat puszcza została niemalże wytrzebiona a las utrzymał się na gruntach bagnistych i ilnych.

Krajobraz gminy ma charakter falisty, pagórkowaty z nachyleniem w kierunku północno-zachodnim. Największe urozmaicenie terenu – liczne pagórki i doliny – występuje na obszarze Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Bogata rzeźba terenów zalesionych, liczne wzniesienia i trudno dostępne oczka wodne stwarzają doskonałe warunki schronienia dla wielu gatunków dzikich zwierząt oraz rzadkich gatunków ptactwa, m.in.: orłów bielików, sokołów wędrownych, czarnych kani itp. Około 600 ha powierzchni gminy znajduje się pod wodami. Gmina znana jest z występowania na jej terenie licznych siedlisk bociana białego. Malownicze, niewielkie i czyste jeziora otoczone lasami, bogate w ptactwo wodne i ryby są atrakcyjne dla miłośników przyrody, dzikiej natury, a także dla wędkarzy. Te walory przyrodnicze zaczynają być dostrzegane, doceniane i być może wykorzystane w rozwoju gminy.

Gmina Kętrzyn zajmuje obszar 285,73 km², co stanowi 23,5% powierzchni powiatu kętrzyńskiego oraz niespełna 1,2% powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego. W skład Gminy wchodzi 67 miejscowości skupionych w 23 sołectwach, co pokazuje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela 1 Wykaz miejscowości i sołectw Gminy Kętrzyn

Lp.	Sołectwo	Miejscowości wchodzące w skład sołectwa
1	Biedaszki	Biedaszki, Biedaszki Małe, Grabno, Nowy Młyn, Smokowo, Trzy Lipy
2	Czerniki	Czerniki, Gierłoż, Góry, Rybniki, Strzyże
3	Filipówka	Filipówka, Porębek
4	Gaławuny	Gaławuny, Borki, Kaskajmy, Katkajmy, Olchowo, Ostry Róg
5	Gnatowo	Gnatowo, Bałtrucie, Działki, Marszewo
6	Jeżewo	Jeżewo, Banaszki, Gromki, Nowy Mikielnik

¹¹ Gmina obwarzankowa – określenie gminy wiejskiej mającej siedzibę w nienależącym do niej mieście (odrębnej gminie miejskiej), ukute w 2013 roku przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. W woj. warmińsko-mazurskim do takich gmin należą też: Bartoszyce, Braniewo, Działdowo, Elbląg, Ełk, Giżycko, Górowo Iławeckie, Iława, Kętrzyn, Lidzbark Warmiński, Lubawa (siedziba na terenie gminy wiejskiej, ale nazwa pochodząca od miasta), Mrągowo, Nowe Miasto Lubawskie (siedziba na terenie gminy wiejskiej, ale nazwa pochodząca od miasta), Ostróda, Szczytno.

7	Koczarki	Koczarki
8	Kruszewiec	Kruszewiec, Karolewo, Cegielnia
9	Langanki	Langanki
10	Linkowo	Linkowo, Kotkowo, Owczarki
11	Mażany	Suchodoły, Mażany, Dąbrowa, Gryźławki, Jankowo, Parcz
12	Muławki	Muławki, Wymiary
13	Nakomiady	Nakomiady, Godzikowo, Zalesie Kętrzyńskie, Poganowo, Poganówko
14	Nowa Różanka	Nowa Różanka
15	Nowa Wieś Kętrzyńska	Nowa Wieś Kętrzyńska, Nowa Wieś Mała, Brzeźnica
16	Požarki	Požarki, Martiany, Owczarnia, Kwiedzina, Osewo
17	Pręgowo	Pręgowo
18	Salpik	Salpik, Bałowo, Sykstyny, Ugiertowo, Przecznik
19	Sławkowo	Sławkowo, Muławski Dwór, Windykajmy, Wólka
20	Stara Różanka	Stara Różanka, Wymiarki
21	Wajsznory	Wajsznory, Jurki, Wilamowo
22	Wilkowo	Wilkowo, Stadniki, Stachowizna, Łazdoje, Henrykowo
23	Wopławki	Wopławki

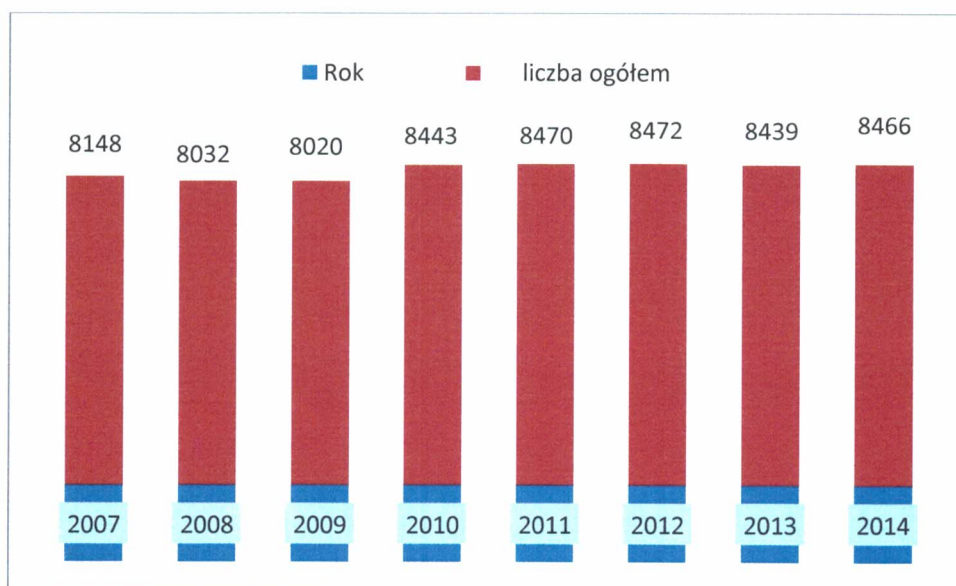
Źródło: www.bip.gminaketrzyn.pl

W Gminie Kętrzyn obserwuje się nietypową dla pozostałych części kraju sytuację w podziale administracyjnym Gminy. Polega ona na tym, że w skład sołectw wchodzi po kilka miejscowości zamieszkiwanych przez nielicznych mieszkańców lub z powodu wyludnienia pozostających już tylko nazwami geograficznymi. Mimo tego nietypowego zjawiska mieszkańcy Gminy tworzą jednorodną kulturowo wspólnotę mieszkańców. Gmina ma swoją bogatą tradycję historyczną, ukształtowane normy i wartości społeczne, a położenie geograficzne Gminy Kętrzyn nie powinno mieć znaczącego wpływu na występowanie problemów społecznych, jednak proces wyludniania się miejscowości oraz niewielka gęstość zaludnienia – utrzymująca się od 2010 roku na poziomie 30 osób na 1 km² - mogą stanowić zagrożenie nie tylko dla rozwoju Gminy, ale też powodować trudności w zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców oraz organizowaniu usług, zwłaszcza dla starzejącej się części społeczeństwa.

3.2. Sytuacja demograficzna Gminy Kętrzyn

Gmina Kętrzyn należy do średnich gmin województwa warmińsko-mazurskiego zarówno pod względem obszaru jak i liczby ludności zamieszkującej gminę. Od wielu lat liczba ludności zamieszkałej na terytorium Gminy utrzymuje się na poziomie powyżej ośmiu tysięcy. W analizowanym okresie liczba ta ulegała niewielkim wahaniom, notowano zarówno spadek – obserwowany w 2009 roku, jak i wzrost liczby mieszkańców – w 2012 roku liczba ta wynosiła 8472 osoby. W 2014 roku liczba mieszkańców wynosiła 8466 osób, co prezentuje poniższy wykres.

Wykres 1 Liczba mieszkańców Gminy Kętrzyn w latach 2007-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Wśród mieszkańców obserwuje się pewną przewagę osób płci męskiej. Zjawisko to widoczne jest w całym analizowanym okresie, od 2007 roku. Szczegółowy obraz rozkładu liczebności płci w populacji mieszkańców prezentuj poniżej zamieszczone zestawienie.

Tabela 2 Liczba ludności Gminy Kętrzyn z podziałem na płeć

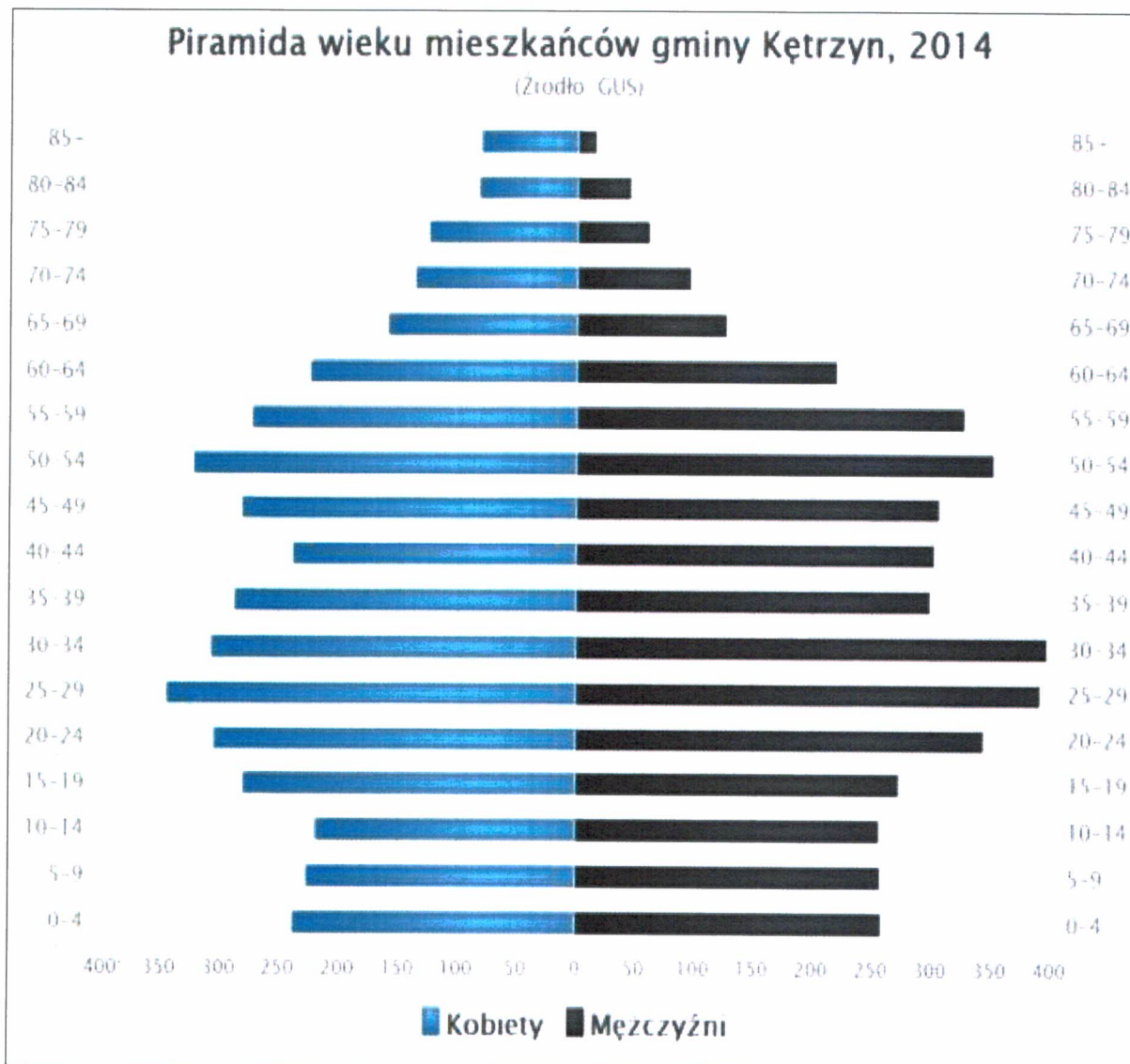
Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
mężczyźni	4131	4090	4090	4304	4316	4316	4298	4324
kobiety	4017	3942	3930	4139	4154	4156	4141	4142

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Znaczną przewagę liczebną płci męskiej obserwuje się we wszystkich grupach wiekowych od 0 do 60 lat, co pokazuje wykres w dalszej części rozdziału. Bardzo wyraźna dominacja płci męskiej widoczna jest w grupach wiekowych od 25 do 35 lat oraz w grupach od 50 do 60 lat. Tylko w grupie od 65 roku wzwyż obserwuje się istotną przewagę liczebną

pli żeńskiej, co świadczy o dłuższym w porównaniu z mężczyznami okresie życia mieszanek Gminy Kętrzyn.

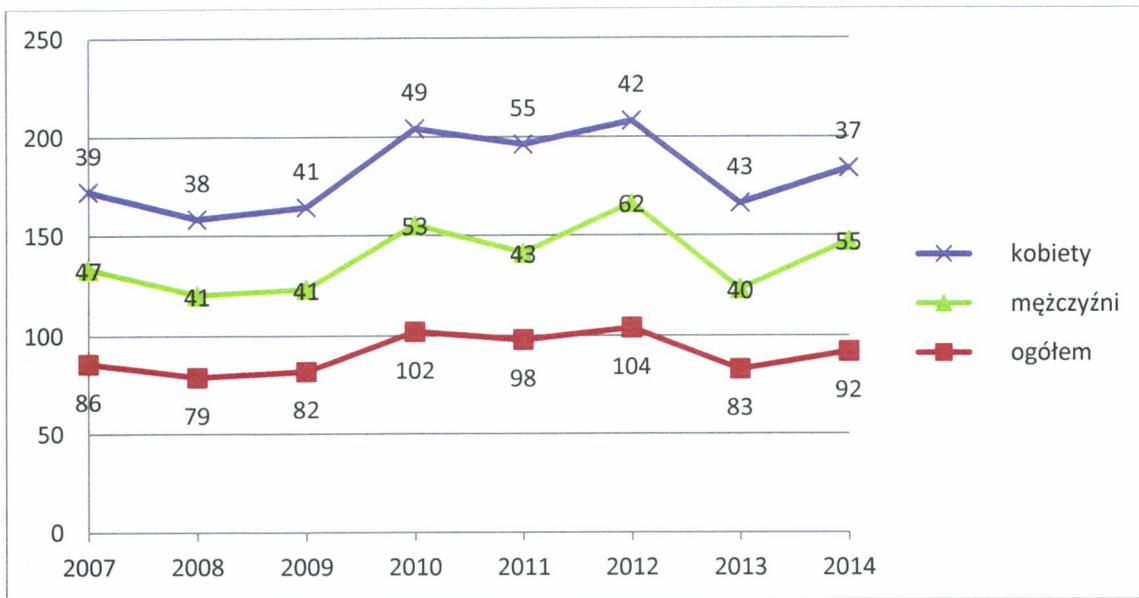
Wykres 2 Ludność gminy Kętrzyn w 2014 roku wg. płci w poszczególnych przedziałach wiekowych (Piramida wieku)

Źródło; Bank Danych Lokalnych GUS

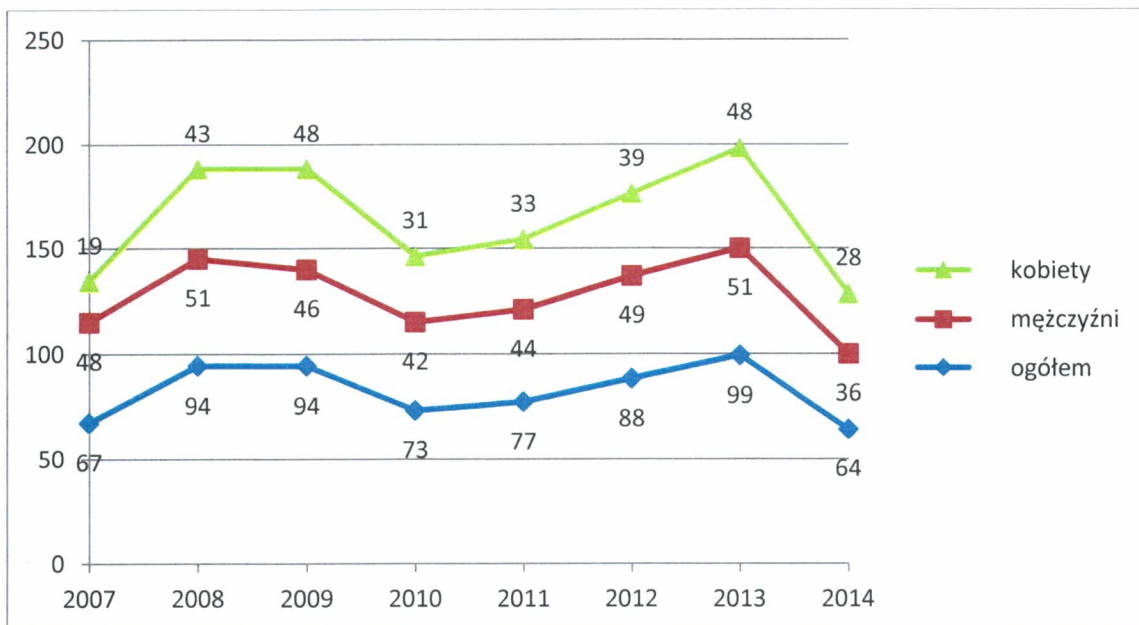
Wzrastająca z roku na rok liczba ludności to skutek większej liczby urodzeń, malejące saldo migracji zewnętrznych oraz utrzymująca się na podobnym poziomie w ostatnich latach liczba zgonów świadczą o dobrej sytuacji demograficznej Gminy. Szczegółowe wartości liczbowe przedstawiające te obszary tematyczne prezentują kolejne wykresy i zestawienia.

Wykres 3 Urodzenia żywe mieszkańców Gminy Kętrzyn latach 2007-2014

Źródło; Bank Danych Lokalnych GUS

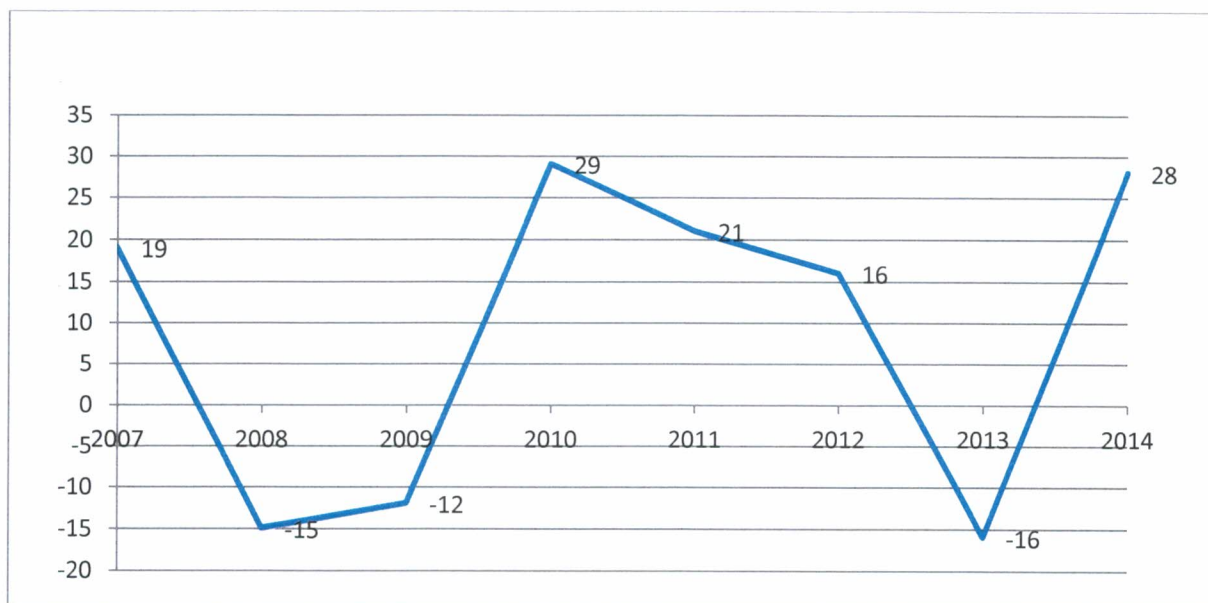
Wykres 4 Zgony mieszkańców Gminy Kętrzyn w latach 2007-2014

Źródło; Bank Danych Lokalnych GUS

Na podstawie analizy powyższych wykresów sytuację demograficzną Gminy Kętrzyn można postrzegać jako dobry prognostyk. Zwiększająca się liczba urodzeń oraz malejąca liczba zgonów wśród mieszkańców powoduje, że przyrost naturalny w Gminie Kętrzyn wykazuje tendencję wzrostową. Szczegółowe wartości liczbowe przyrostu naturalnego ilustruje kolejny wykres.

Wykres 5 Przyrost naturalny ludności w Gminie Kętrzyn w latach 2007-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Na liczebność populacji Gminy Kętrzyn istotny wpływ mają też procesy migracyjne. Dane statystyczne pokazują, że to zjawisko występuje na terenie Gminy i chociaż nie są to duże wartości liczbowe, to jednak rzutują na ogólną liczbę mieszkańców.

Poniżej zamieszczone zostały zestawienia tabelaryczne pokazujące liczbę mieszkańców, którzy zameldowali się do Gminy Kętrzyn oraz liczbę mieszkańców, którzy zmienili miejsce zamieszkania wymeldowując się z terenu Gminy.

Tabela 3 Liczba mieszkańców zameldowanych do Gminy Kętrzyn w latach 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem liczba osób	155	128	131	164	152	118	110	124
mężczyźni	-	-	66	85	79	61	57	59
kobiety	-	-	65	79	73	57	53	65

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

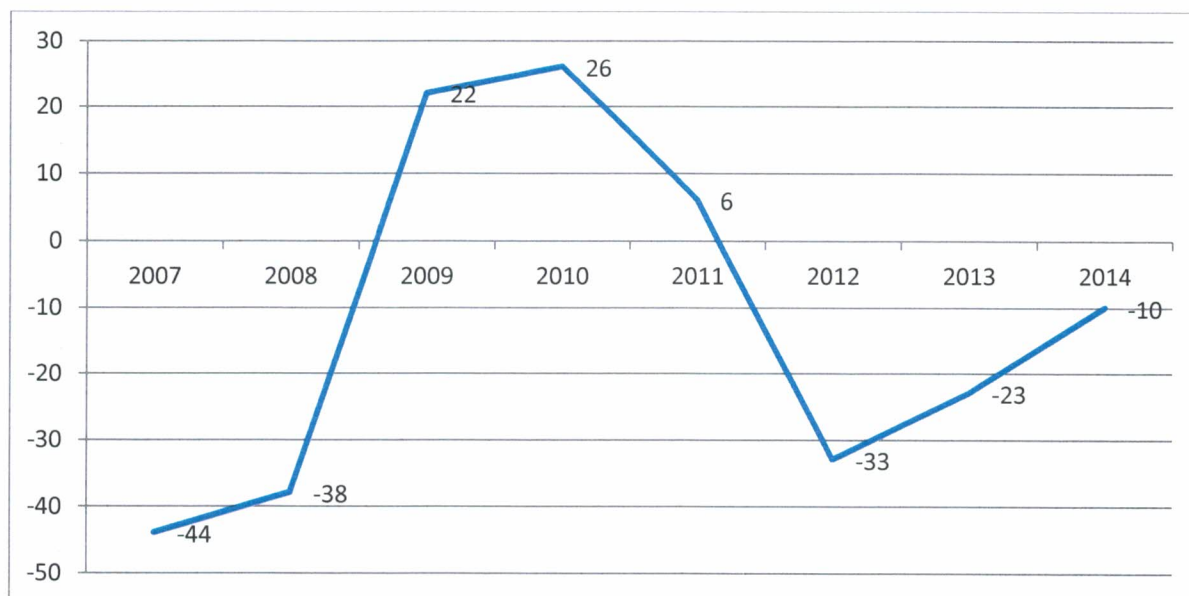
Tabela 4 Liczba mieszkańców wymeldowanych z Gminy Kętrzyn w latach 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem osób	199	166	109	138	146	151	133	134
mężczyźni	-	-	48	61	66	69	67	69
kobiety	-	-	61	77	80	82	66	65

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Jak pokazują zestawienia liczba mieszkańców, którzy wymeldowali się z terenu Gminy jest większa niż liczba mieszkańców którzy zdecydowali się osiedlić na terenie Gminy. Saldo migracji w analizowanym okresie wykazywało różne wartości, ale od 2012 roku mimo ujemnych wartości wyraźnie zaznacza się tendencja malejąca, co potwierdza zamieszczony w dalszej części wykres.

Wykres 6 Saldo migracji w Gminie Kętrzyn w latach 2007-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Oprócz wielu korzystnych aspektów sytuacji demograficznej Gminy Kętrzyn można też zaobserwować pewne negatywne zjawiska w tym obszarze. Przykładem tego typu jest porównanie wielkości grup wiekowych mieszkańców Gminy Kętrzyn pod względem produkcyjnym. Zdecydowana większość mieszkańców plasuje się w przedziałach zaliczanych do wieku produkcyjnego, mniej liczna jest liczebność populacji w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) oraz poprodukcyjnym (60 lat i więcej). Tę pierwszą charakteryzuje tendencja spadkowa, drugą zaś tendencja wzrostowa. Szczegółowe wartości liczbowe oraz charakterystyka tej sytuacji zamieszczone są w dalszej części rozdziału.

Tabela 5 Liczba ludności Gminy Kętrzyn w wieku przedprodukcyjnym w latach 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	1955	1837	1803	1813	1769	1787	1777	1768
mężczyźni	1039	991	974	950	920	934	933	946
kobiety	916	846	829	863	849	853	844	822

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Grupa określana mianem mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym - obejmująca osoby w wieku 17 lat i mniej - stanowić może istotny kapitał rozwojowy Gminy. Liczebność tej grupy wykazuje tendencję spadkową o ponad 180 osób na przestrzeni 8 ostatnich lat, ale mimo wszystko jest to istotna część społeczności lokalnej, która wchodząc w wiek aktywności zawodowej tworzy bardzo ważny potencjał do przyszłego rozwoju Gminy i rozwiązywania ewentualnych problemów społecznych.

Nieco lepiej prezentują się statystyki odzwierciedlające liczebność grupy mieszkańców w wieku produkcyjnym, w wieku pełnej aktywności zawodowej. Poszczególne roczniki mieszkańców w tej grupie są dość liczne, ze znaczną przewagą płci męskiej, co pokazuje poniższe zestawienie.

Tabela 6 Liczba ludności Gminy Kętrzyn w wieku produkcyjnym w latach 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	5123	5123	5151	5530	5571	5529	5509	5493
mężczyźni	2767	2777	2795	3018	3060	3035	3025	3014
kobiety	2356	2346	2356	2512	2511	2494	2484	2479

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W populacji osób w wieku produkcyjnym wyraźnie zaznacza się grupa ludności mobilnej (stanowiąca 62,5%), gotowej do podejmowania różnych wyzwań związanych z zatrudnieniem, w tym dojazdami do pracy i zatrudnieniem poza miejsce zamieszkania. Grupa ludności w wieku produkcyjnym, ale raczej niemobilnej, prezentującej postawy statyczne, przywiązanie do miejsca zamieszkania, chęć wykonywania zatrudnienia blisko miejsca zamieszkania, bez konieczności dojazdów czy przeprowadzki, stanowi 37,5 % całej populacji osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 7 Liczba ludności mobilnej i niemobilnej Gminy Kętrzyn w wieku produkcyjnym w latach 2012-2014

Rok	2012	2013	2014
Liczba osób w wieku produkcyjnym	5529	5509	5493
Liczba osób w wieku w wieku produkcyjnym mobilnym	3464	3434	3433
Liczba osób w wieku produkcyjnym niemobilnym	2065	2075	2060

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Najmniejsza liczebnie w populacji mieszkańców Gminy Kętrzyn jest grupa osób w wieku poprodukcyjnym, ale w tej grupie pojawia się istotna tendencja wzrostowa, co stanowi odzwierciedlenie ogólnie obserwowanego zjawiska starzenia się społeczeństwa. W tej grupie wiekowej wyraźnie dominują kobiety.

Zjawisko to prezentuje zamieszczony na początku niniejszego rozdziału wykres zwany piramidą wieku. Pokazuje ona, iż obecnie liczba ludności w najstarszych grupach wiekowych jest stosunkowo mniejsza, ale przyjmując ogólne tendencje demograficzne, które wskazują na wydłużanie się ludzkiego życia należy spodziewać się, że w Gminie Kętrzyn w najbliższych latach populacja najstarszych mieszkańców będzie bardziej liczna, niż obecnie. Zarówno mężczyźni jak i kobiety w przedziałach wiekowym powyżej 60 lat stanowić będą z każdym kolejnym rokiem zbiorowość bardziej liczną.

Szczegółowy obraz liczebności grupy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przedstawia poniżej zamieszczone zestawienie.

Tabela 8 Liczba ludności Gminy Kętrzyn w wieku poprodukcyjnym w latach 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	1070	1072	1066	1100	1130	1156	1153	1205
mężczyźni	325	322	321	336	336	347	340	364
kobiety	745	750	745	764	794	809	813	841

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Analizie poddano także procentowy udział mieszkańców Gminy Kętrzyn w poszczególnych grupach wieku przedprodukcyjnego, produkcyjnego i poprodukcyjnego.

Jak pokazują dane statystyczne liczebność osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni analizowanych lat oscyluje w granicach od 62% do niemal 65% całej populacji, pozostałe grupy wykazują zróżnicowane wartości i odmienne tendencje.

Liczebność populacji osób w wieku przedprodukcyjnym oscyluje w granicach 24-20% z tendencją spadkową. Liczebność populacji osób w wieku poprodukcyjnym (najmniej liczna dotychczas ze wszystkich trzech grup) waha się w granicach 13-14% z wyraźną tendencją wzrostową liczby osób w wchodzących w wiek poprodukcyjny.

Szczegółowe wartości procentowe analizowanego zjawiska przedstawia wykres zamieszczony w dalszej części opracowania.

Wykres 7 Udział procentowy mieszkańców Gminy Kętrzyn w grupach wieku przedprodukcyjnego, produkcyjnego i poprodukcyjnego w latach 2007-2014.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

W analizie sytuacji demograficznej Gminy Kętrzyn zwrócono uwagę na liczbę zawieranych małżeństw jako jeden ze wskaźników zmian demograficznych.

Tabela 9 Małżeństwa zawarte w latach 2007-2014 w Gminie Kętrzyn

Małżeństwa zawarte w latach	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	42	34	20	51	36	37	40	49

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Jak pokazują statystyki w tym zakresie liczba zawieranych małżeństw ulega pewnym wahaniom, ale od 2011 roku pojawia się tendencja wzrostowa, co może mieć związek z wchodzeniem w okres dorosłości coraz liczniejszych roczników mieszkańców Gminy Kętrzyn.

Podsumowując analizę sytuacji demograficznej Gminy Kętrzyn należy zauważyć, że ma ona zarówno pozytywny jak i negatywny wymiar. Do pozytywnych należy zaliczyć:

- ✓ wzrost liczebności populacji,
- ✓ dodatni przyrost naturalny,
- ✓ malejące saldo migracji,
- ✓ wzrost liczby zawieranych małżeństw.

Negatywny wymiar sytuacji demograficznej stanowią:

- ✓ niewielka gęstość zaludnienia (o połowę mniejsza niż średnia gęstość zaludnienia w województwie warmińsko-mazurskim - wg. danych GUS za 2014r. średnio 30 osób

przypada na 1 km² w Gminie Kętrzyn – średnio 60 osób na km² przypada w woj. warmińsko-mazurskim),

- ✓ malejąca od 2011 grupa osób w wieku produkcyjnym,
- ✓ rosnąca grupa osób w wieku poprodukcyjnym.

Przedstawiona w niniejszym rozdziale analiza demograficzna Gminy Kętrzyn pozwala na sformułowanie kilku wniosków, które mogą mieć istotne znaczenie dla rozwoju Gminy oraz występowania problemów społecznych na jej obszarze.

Gmina Kętrzyn, podobnie jak wiele gmin w województwie warmińsko-mazurskim oraz wiele gmin w kraju należy do starzejących się demograficznie. Problem starzejącego się społeczeństwa zwraca uwagę na konieczność organizacji systemu wsparcia oraz zabezpieczania niezbędnych potrzeb dla tej kategorii mieszkańców. Problem ten będzie dość trudny do rozwiązania przy niskim wskaźniku gęstości zaludnienia, który wpływać będzie między innymi na konieczność ponoszenia większych wydatków na organizację usług opiekuńczych i wspomagających seniorom, do których trzeba będzie finansować np. dojazd opiekunki.

Niewielki i malejący poziom migracji wskazuje, że liczna grupa mieszkańców Gminy Kętrzyn uznaje Gminę jako miejsce do życia i rozwoju, a wielu mieszkańców w najbliższym okresie pozostawać będzie na jej obszarze.

W strukturze wiekowej mieszkańców najliczniej reprezentowana jest grupa osób w wieku produkcyjnym, w przedziałach wiekowych umożliwiających aktywność zawodową i społeczną, co może być wykorzystane do rozwoju gminy oraz bieżącego rozwiązywania pojawiających się problemów społecznych.

Widoczna dominacja liczbowa mieszkańców w przedziałach wiekowych pomiędzy 25 a 35 rokiem życia to spora nadzieja na tworzenie się nowych rodzin i kolejne pokolenia mieszkańców.

Opisywane wyżej grupy mieszkańców stanowią istotny potencjał wywierający wpływ na gospodarkę, kształtowanie dochodów gminy oraz wytyczanie kierunków rozwoju. Sytuacja demograficzna kształtuje bowiem nie tylko sytuację społeczną, ale nade wszystko wpływa na sytuację ekonomiczną gminy.

3.3. Sytuacja ekonomiczna mieszkańców Gminy Kętrzyn

Gmina Kętrzyn, podobnie jak wiele innych gmin Warmii i Mazur ma charakter rolniczy. Rolnictwu sprzyjają warunki naturalne, klimat a także dobrej jakości gleby. Na terenie gminy przeważają gleby brunatne przy dużym udziale gleb czarnych i bielcowych oraz torfów. Gleby nie wykazują zanieczyszczenia metalami ciężkimi lub siarką. Występuje podwyższona zawartość węglowodorów aromatycznych nie zagrażająca zanieczyszczeniem płodów rolnych, co gwarantuje dobrą jakość plonów. Do podstawowych form gospodarowania zalicza się produkcję roślinną i hodowlę zwierząt. Użytki rolne zajmują powierzchnię ponad 19,4 tys. hektarów, co stanowi 68,03% powierzchni gminy, z czego największa ich część stanowią grunty orne: 47,7% (13637 ha), łąki i pastwiska zajmują 18% (5117 ha), a sady 0,06% (17 ha). Grunty rolne znajdują się na dobrych glebach III klasy bonitacyjnej. W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż (głównie pszenica ozima,

jęczmień jary). W produkcji zwierzęcej przeważa hodowla trzody chlewnej. Rolnictwo w gminie oparte jest na gospodarstwach indywidualnych¹².

W czasie spisu rolnego w 2012 roku na terenie gminy funkcjonowały 803 gospodarstwa rolne. Gospodarstwa miały bardzo zróżnicowaną powierzchnię, przeważały gospodarstwa niewielkie, niskotowarowe, nie gwarantujące ich posiadaczom wysokich dochodów.

Tabela 10 Wielkość indywidualnych gospodarstw rolnych na terenie Gminy Kętrzyn

ogółem	803
do 1 ha włącznie	370
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	91
od 2 do mniej niż 5 ha	77
od 5 do mniej niż 7 ha	19
od 7 do mniej niż 10 ha	29
od 10 do mniej niż 15 ha	61
od 15 do mniej niż 20 ha	40
od 20 do mniej niż 50 ha	75
od 50 do mniej niż 100 ha	19
100 ha i więcej	22

Źródło: Powszechny spis rolny 2012

Według opinii ekspertów opublikowanej w Encyklopedii Warmii i Mazur¹³, sytuacja w rolnictwie ulega pewnym zmianom, liczba gospodarstw zmniejsza się, przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 27 ha. Część gospodarstw prowadzi większą niż przeciętna produkcję rolną. Takie gospodarstwa znajdują się w miejscowościach Smokowo, Kaskajmy, Nakomiady, Wopławka, Sławkowo, Karolewo.

Ponadto, na terenie gminy działają duże gospodarstwa rolne: Gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa w Windykajmach (Agencji Nieruchomości Rolnych), "Avima" sp. z o.o. w Sykstynach oraz suszarnia w Karolewie należąca do Kombinatu Rolnego Skandawa Sp. z o.o. z siedzibą we Frączkowie Gmina Barciany.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Kętrzyn wynosiła w 2013 roku 505. W tym 18 podmiotów należało do sektora publicznego, pozostałe 487 tworzył sektor prywatny, 127 firm było zarejestrowanych w dziale handel hurtowy i detaliczny, 41 firm w dziale przetwórstwo przemysłowe, 62 firmy w dziale budownictwo, 36 w dziale: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Działalność związaną

¹² [http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/index.php/K%C4%99trzyn_\(gmina_wiejska\)](http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/index.php/K%C4%99trzyn_(gmina_wiejska))

¹³ Op.cit.

z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi prowadziło 9 firm¹⁴. Szczegółowy obraz liczebności podmiotów gospodarczych został przedstawiony w oparciu o dane statystyczne.

Tabela 11 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kętrzyn w latach 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	389	441	451	501	491	486	505	493
sektor publiczny - ogółem	16	19	17	18	18	17	18	18
w tym: sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	13	13	11	11	11	11	12	12
sektor prywatny - ogółem w tym:	373	422	434	483	473	469	487	475
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	306	344	347	387	377	376	383	372
sektor prywatny - spółki handlowe	13	13	15	16	18	17	21	20
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	5	5	4	4	3	3	4	4
sektor prywatny - spółdzielnie	4	4	4	4	4	4	5	5
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	10	11	13	13	13	13	15	16

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Jak widać z powyższego zestawienia liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Kętrzyn zwiększa się z roku na rok. Wyraźnie zwiększa się liczba podmiotów prywatnych, których na przestrzeni 8 lat przybyło 201, w tym 66 podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne w ramach własnej działalności gospodarczej. Zwiększa się także liczba podmiotów gospodarczych prowadzonych przez stowarzyszenia i organizacje społecznej, ich liczba wzrosła z 10 w 2007 roku do 16 w 2014 roku. Prezentowane dane bardzo wyraźnie pokazują nowy aspekt rozwoju gospodarczego gminy a mianowicie rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, co jest ważne ponieważ w gminie nie ma rozwiniętego przemysłu, jest

¹⁴ Op.cit.

natomiast dość dobrze rozwinięta sieć usług o zróżnicowanej strukturze i handel. Działają niewielkie podmioty przetwórstwa rolno-spożywczego, podmioty w sferze obsługi rolnictwa (wytwarzanie pasz, skup zbóż i żywca, itp.), zakłady usługowe (transportowe, remontowo-budowlane). Wśród większych zakładów produkcyjnych w gminie Kętrzyn można wymienić „VAISNORI”- Manufakturę Ceramiki w Wajsznorach.

Mimo położenia w atrakcyjnym regionie turystycznym, turystyka nie odgrywa w Gminie istotnej roli. Tereny sprzyjające rozwojowi turystyki (lasy, jeziora) znajdują się we wschodniej części gminy. Największą atrakcją turystyczną jest "Wilczy Szaniec" w Gierłozie. Gospodarstwa agroturystyczne znajdują się w miejscowościach: Dąbrowa, Czerniki, Owczarnia, Pożarki, Nakomiady, Muławki, Kwiedzina, Wilkowo, Trzy Lipy, Filipówka. Gmina Kętrzyn należy do Związku Gmin "Barcja" , Lokalnej Grupy Działania "Barcja" oraz Związku Gmin Warmińsko-Mazurskich.

W Strategii rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego z 2013 r. teren Gminy Kętrzyn został zakwalifikowany do obszarów przygranicznych, obszarów wymagających restrukturyzacji i rewitalizacji, wymagających strategicznej interwencji, ze względu na możliwości rozwojowe, jak i ze względu na występujące zapóźnienia.

Sytuację ekonomiczną Gminy Kętrzyn można badać też na podstawie informacji o dochodach Gminy jako wspólnoty. Jeden ze wskaźników stanowią dochody podatkowe Gminy Kętrzyn, odzwierciedlające zasobność mieszkańców, bowiem zwykle występuje pewna zależność (choć nie zawsze prawidłowość) im wyższy poziom zamożności, tym wyższe dochody podatkowe Gminy. Wartość dochodów podatkowych mieszkańców Gminy Kętrzyn prezentuje poniższa tabela.

Tabela 12 Dochody podatkowe Gminy Kętrzyn ogółem w latach 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Razem w pełnych złotych	6869765	7800141	7001399	8286702	9024331	13640431	12778375	12073785

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Ewidencjonowane na poziomie Gminy podatki w każdym analizowanym roku stanowią większą wartość. W przeciągu ośmiu lat dochody podatkowe uległy niemal dwukrotnemu wzrostowi osiągając ponad 12 mln w 2014 roku. Z jednej strony można ten stan postrzegać jako skutek podwyższenia podatków przez Radę Gminy, ale z drugiej strony, bardziej obiektywnej należy tę sytuację postrzegać jako stopniowy wzrost poziomu zamożności mieszkańców, tym bardziej, że jedną z części składowych dochodów podatkowych stanowi podatek od środków transportowych, który jest powiązany z liczbą pojazdów nabywanych przez mieszkańców Gminy, a zakup i posiadanie pojazdu wskazują na pewien poziom zamożności.

Sytuację ekonomiczną Gminy Kętrzyn można analizować też przez pryzmat innych dochodów Gminy, zwłaszcza dochodów stanowiących subwencję na realizację

podstawowych zadań samorządu skierowanych do szeroko rozumianej społeczności lokalnej, co ilustruje zamieszczone poniżej zestawienie. W skład subwencji wchodzi część oświatowa subwencji ogólnej, uzupełnienie subwencji ogólnej, część wyrównawcza subwencji ogólnej oraz część równoważąca subwencji ogólnej. W zestawieniu podano wszystkie części w łącznej wartości.

Tabela 13 Wartość ogólna subwencji otrzymywanych w latach 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wartość ogółem w zł	6772214	7708545	8272067	7686920	8056230	8880911	9350672	8236186

Źródło; Bank Danych Lokalnych GUS

Jak pokazuje zestawienie, wartość otrzymywanych przez Gminę subwencji wzrasta z roku na rok, co podobnie jak dochody podatkowe jest wskaźnikiem potwierdzającym dobry stan ekonomiczny Gminy. Podobny obraz prezentują także inne wskaźniki, między innymi wartość dochodów gminy na jednego mieszkańca, w tym wartość dochodów własnych.

Tabela 14 Wartość dochodów Gminy Kętrzyn na jednego mieszkańca

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem zł	2452,93	2927,42	2847,59	2915,85	2959,98	3609,45	3644,31	3482,36
W tym: dochody własne	841,26	962,39	874,41	986,98	1068,73	1607,78	1514,2	1431,39

Źródło; Bank Danych Lokalnych GUS

Analogicznie jak wartości dochodów rosną też wartości wydatków Gminy. Wbrew pozorom wydatki Gminy także odzwierciedlają poziom zamożności Gminy, im wyższe wydatki, tym wyższy poziom zamożności Gminy (gminy bogatsze realizują więcej zadań na rzecz wspólnoty, przez to ich wydatki stanowią większe wartości). Poziom wydatków Gminy Kętrzyn przedstawia zestawienie zamieszczone w dalszej części rozdziału.

Tabela 15 Wydatki Gminy Kętrzyn w latach 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem zł	19453669	23949583	24413718	26530527	30766082	31935966	27879590	28667053
w tym wydatki na pomoc społeczną	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	8538052	9154549	9002951

Źródło; Bank Danych Lokalnych GUS

Przedstawione dane obrazujące zarówno poziom dochodów jak i wydatków Gminy wskazują tendencję wzrostową, co może być przejawem ogólnej poprawy ekonomicznej zarówno Gminy pojmowanej jako wspólnoty jak i jej poszczególnych mieszkańców.

Pomimo ogólnie dobrej kondycji ekonomicznej Gminy Kętrzyn, niektórzy jej mieszkańcy doświadczają problemów, które rozwiązywane są z udziałem pomocy społecznej. Świadczy o tym część budżetu Gminy, przeznaczona na wydatki w obszarze pomocy społecznej, które w minionych latach wykazują tendencję wzrostową co potwierdza zestawienie tabelaryczne nr 13. Wprawdzie nie zawiera ono pełnych danych, bowiem do 2012 roku GUS nie ewidencjonował wszystkich danych sprawozdawczych Gmin, ale porównanie wartości z trzech kolejnych odzwierciedla stan faktyczny, wystarczający do przeprowadzenia analizy tego obszaru. W ciągu minionych lat poziom wydatków na pomoc społeczną zwiększył się kwotowo o ponad pół miliona złotych, co pokazuje, że mimo ogólnie dobrej kondycji finansowej gminy, sytuacja ekonomiczna części mieszkańców nie jest jeszcze stabilna, a wielu mieszkańców wymaga społecznego wsparcia.

Podsumowując sytuację ekonomiczną Gminy Kętrzyn należy podkreślić, iż z roku na rok sytuacja Gminy ulega istotnej poprawie. Warunki ekonomiczne mieszkańców zmieniają się na lepsze, coraz więcej uwagi poświęca się zaspokajaniu zbiorowych potrzeb ludności oraz ważnym kierunkom rozwoju Gminy. Jako przyczynę ograniczającą pełny rozwój Gminy wskazuje się między innymi;

- a) brak polityki rolnej pozwalającej na lepszy rozwój gospodarstw rolnych,
- b) brak rynków zbytu dla rolnictwa,
- c) słabo rozwiniętą działalność agroturystyczną,
- d) zbyt mały udział małej przedsiębiorczości w gospodarce gminy,
- e) małe zainteresowanie inwestorów zewnętrznych.

Do wskazanych powyżej przyczyn można dołączyć jeszcze niestabilne warunki ekonomiczne na poziomie całego kraju, co nie pozostaje bez wpływu na planowanie i realizację działań w samorządzie lokalnym. Wymienione wyżej obszary zostały uwzględnione w działaniach na rzecz rozwoju Gminy i nie będą obszarem zainteresowania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Sytuacja ekonomiczna nie jest jednak bez znaczenia dla obszaru istnienia i rozwiązywania problemów społecznych. Powszechnie wiadomo, że im lepsza sytuacja ekonomiczna, tym mniej problemów społecznych a te, które ewentualnie wystąpią można szybciej rozwiązać lub zminimalizować ich skutki.

3.4. Sytuacja mieszkaniowa w Gminie Kętrzyn

Większość zasobów mieszkaniowych w gminie Kętrzyn powstała przed 1945 rokiem. Niecałe 30% ogółu mieszkań stanowią bloki wielorodzinne wybudowane w latach 70-tych i 80-tych, głównie dla pracowników ówczesnych Państwowych Gospodarstw Rolnych. W dużej części są to budynki budowane wg technologii wielkiej płyty, wymagają ocieplenia i remontów. Większość z nich jest obecnie administrowana przez spółdzielnie mieszkaniowe. Podstawę mieszkalnictwa stanowi tradycyjne budownictwo jednorodzinne, będące własnością mieszkańców gminy. Zasoby mieszkaniowe zwiększają się z roku na rok, nie tylko pod względem liczby budynków mieszkalnych – z 1036 w 2007 roku do 1132 w 2014 roku - ale też liczby mieszkań oraz ich powierzchni użytkowej, co pokazuje zamieszczone zestawienie.

Tabela 16 Liczba mieszkań w Gminie Kętrzyn oraz ich powierzchnia użytkowa

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
mieszkania	2548	2556	2578	2651	2663	2688	2705	2722
izby	9124	9175	9296	9705	9771	9875	9974	10071
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	161063	162370	165432	172726	174336	176576	179108	181703

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Dane statystycznych GUS opisujące sytuację mieszkaniową nawiązują też do sytuacji ekonomicznej, pokazując bowiem dość duży wskaźnik liczbowy mieszkań. Przy zastosowaniu wyliczeń statystycznych, na jedno mieszkanie przypada średnio 3,1 mieszkańca. Statystyczne mieszkanie składa się średnio z 3,6 izb, a średni wymiar powierzchni jednego mieszkania wynosi 66,7 m² - jest to dość wysoki standard mieszkalnictwa. Dobry standard to także wyposażenie mieszkań. W Gminie Kętrzyn wskaźniki świadczące o standardzie i wyposażeniu mieszkań są dość wysokie, co przedstawia tabela poniżej.

Tabela 17 Mieszkania w Gminie Kętrzyn wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
wodociąg	91,2	91,2	91,3	93,3	93,3	93,4	93,4
łazienka	72,2	72,3	72,5	79,2	79,3	79,5	79,6
centralne ogrzewanie	62,4	62,6	62,9	69,9	70,0	70,3	70,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Ponad 90% mieszkań ma dostęp do bieżącej wody, prawie 80% mieszkań wyposażonych jest w łazienkę, ponad 70% korzysta z centralnego ogrzewania. Sytuację mieszkaniową Gminy Kętrzyn można zatem ocenić jako dobrą, bowiem liczba mieszkań, ich standard, w tym wyposażenie w podstawowe media w dużym stopniu wpływają na jakość życia mieszkańców.

Gmina Kętrzyn posiada też komunalne zasoby w postaci 64 mieszkań o powierzchni 2902 m². Gmina nie dysponuje mieszkaniem socjalnymi oraz chronionymi.

Analizując zasoby Gminy pod kątem mieszkalnictwa należy stwierdzić, że zasoby te są wystarczające na obecne potrzeby mieszkańców Gminy.

3.5. Ochrona zdrowia mieszkańców Gminy Kętrzyn

Z racji specyficznego położenia Gminy Kętrzyn, w bezpośrednim otoczeniu otaczającego Miasta Kętrzyn opieka zdrowotna dla mieszkańców Gminy Kętrzyn realizowana jest w większości w placówkach zlokalizowanych na terenie miasta. Na terenie Gminy Kętrzyn zlokalizowane są trzy gabinety lekarskie podstawowej opieki zdrowotnej. Dostępność do aptek, lekarzy specjalistów oraz szpitala zapewniana jest przez placówki zlokalizowane na terenie Miasta Kętrzyn. W opinii mieszkańców i lokalnych liderów taki układ społeczny nie utrudnia mieszkańcom Gminy korzystania z dostępu do świadczeń zdrowotnych, a wręcz sprzyja kompleksowemu korzystaniu ze świadczeń służby zdrowia.

Brak materiałów statystycznych nie pozwala na przedstawienie szczegółowej diagnozy w zakresie istniejących schorzeń, ich natężenia i skutków dla rozwoju Gminy Kętrzyn. Ten obszar wymaga pogłębionej diagnozy, która może być wykonana przed opracowaniem gminnych programów profilaktycznych i osłonowych w zakresie ochrony zdrowia.

Pewien obraz sytuacji zdrowotnej mieszkańców może odzwierciedlać liczba świadczeń finansowych z pomocy społecznej udzielonych osobom i rodzinom w najtrudniejszej sytuacji bytowej, chorym i niepełnosprawnym. Konieczność podjęcia leczenia, rekonwalescencji i rehabilitacji stanowią jeden z powodów przyznania pomocy osobom wspieranym przez system pomocy społecznej Gminy Kętrzyn.

Tabela 18 Zasiłki okresowe przyznane z powodu długotrwałej choroby

Rok	Liczba świadczeniobiorców	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Wartość świadczeń w złotych
2011	3	8	3	9	704
2012	4	8	4	12	1367
2013	9	31	9	27	6 065
2014	3	9	3	8	1 013
2015	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Tabela 19 Zasiłki okresowe przyznane osobom z niepełnosprawnością

Rok	Liczba świadczeniobiorców	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Wartość świadczeń w złotych
2011	0	0	0	0	0
2012	0	0	0	0	0
2013	3	7	3	10	2 509
2014	0	0	0	0	0
2015	7	27	7	34	4 632

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Świadczenia finansowe udzielane osobom z problemami zdrowotnymi i niepełnosprawnością mogą wskazywać problem, jakim są niskie dochody, ograniczające możliwość samodzielnego radzenia sobie z powrotem do zdrowia i pełnej sprawności. Przedstawione wyżej dane nie obrazują rzeczywistych trudności mieszkańców Gminy Kętrzyn w tym zakresie, bowiem świadczenia przyznawane były sporadycznie lub wcale. Może to oznaczać zarówno brak zainteresowania mieszkańców Gminy takimi formami wsparcia jak świadczenia finansowe przeznaczone na podjęcie leczenia i rehabilitacji ze względu na zbyt niską pomoc w tym zakresie lub potwierdzać fakt, że większość mieszkańców ma na tyle dobrą sytuację ekonomiczną, że jest w stanie samodzielnie ponosić koszty leczenia, a tylko nieliczne osoby zmuszone są do korzystania z pomocy finansowej przeznaczonej na leczenie i rehabilitację.

3.6. Identyfikacja problemów społecznych na obszarze Gminy Kętrzyn

W świetle przedstawionych w poprzednich rozdziałach informacji sytuację mieszkańców Gminy Kętrzyn można ocenić jako stabilną, ale wymagającą koncentracji na nieco słabszych, mniej zaradnych osobach i grupach społecznych oraz osobach i grupach dotkniętych trudnościami życia codziennego, które ograniczają lub uniemożliwiają funkcjonowanie społeczne. Jakość i poziom życia mieszkańców jest jednym z czynników decydujących o zrównoważonym rozwoju Gminy. Wśród mieszkańców można zidentyfikować wiele istotnych zagrożeń i problemów, które ten rozwój hamują. Szczegółowy opis problemów społecznych obserwowanych na obszarze Gminy Kętrzyn zawiera niniejszy rozdział.

3.6.1. Charakterystyka głównych problemów społecznych

Szczegółowa charakterystyka problemów społecznych występujących na terenie Gminy jest wynikiem analizy dokumentów statystycznych ewidencjonowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie oraz danych statystycznych wygenerowanych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego dla obszaru Gminy Kętrzyn.

Analizie poddano dokumentację opisującą pięcioletni horyzont czasowy, biorąc pod uwagę liczbę rodzin objętych poszczególnymi formami wsparcia, liczbę osób w tych rodzinach, w wybranych przypadkach także liczbę udzielonych świadczeń. Za najbardziej istotne dla identyfikacji problemów społecznych uznano wartości liczbowe obrazujące liczbę osób i rodzin korzystających z różnego typu wsparcia uznając, że te osoby i rodziny stanowią istotną grupę reprezentatywną, bowiem reprezentują tę część mieszkańców Gminy, która dotknięta jest różnego rodzaju problemami społecznymi.

Obraz problemów społecznych, wynikający z analizy materiałów jakimi dysponuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie ujęto w zestawienia tabelaryczne, niektóre zilustrowano wykresami. Jedną z ważniejszych informacji o sytuacji problemowej mieszkańców jest liczba rodzin objętych pomocą społeczną.

Poddany analizie okres pokazuje, że w 2015 roku 30,3 % mieszkańców Gminy Kętrzyn korzystało z pomocy społecznej. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej maleje, podobnie jak liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy, co przedstawia zamieszczone dalej zestawienie.

Tabela 20 Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Kętrzyn

Rok	Liczba świadczeniobiorców	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Wartość świadczeń w złotych	Średnioroczna wartość świadczeń dla jednej rodziny w zł
2011	1461	785	2771	2 274 495	2897
2012	1398	757	2613	2 502 235	3305
2013	1477	840	2828	3 127 845	3723
2014	1461	827	2826	2 995 143	3621
2015	1332	757	2573	3 074 872	4061

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

W przedstawionym zestawieniu obok spadku liczby osób korzystających z pomocy widoczny jest wzrost wartości świadczeń pomocy społecznej udzielonej mieszkańcom oraz średnioroczna wartość świadczeń udzielonych dla jednej rodziny. Na przestrzeni pięciu lat są to dość istotne wartości kwotowe, bowiem łączna wartość świadczeń wzrosła o ponad 800 tysięcy złotych w stosunku rocznym, natomiast wartość pomocy finansowej dla jednej rodziny wrosła o ponad tysiąc złotych.

Analizując inne wartości w dokumentach statystycznych GOPS zaobserwowano liczne działania adresowane do osób nie posiadających własnych dochodów lub posiadających dochody nie wystarczające w pełni na zaspokojenie najpilniejszych potrzeb życiowych, Problemy tego typu postrzegane są często w kategoriach „ubóstwa”. Liczbę rodzin oraz osób żyjących w rodzinach dotkniętych problemem ubóstwa prezentuje tabela w dalszej części rozdziału.

Tabela 21 Liczba rodzin objętych pomocą z powodu ubóstwa w Gminie Kętrzyn

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2011	419	1571
2012	624	2099
2013	735	2434
2014	753	2527
2015	707	2406

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Prezentowane wyżej zestawienie pokazuje rosnącą liczbę rodzin, które korzystały z pomocy społecznej z powodu trudnej sytuacji finansowej, co nie jest optymistycznym prognozą na przyszłość. Oznacza bowiem, że poziom życia dość licznej grupy mieszkańców Gminy Kętrzyn nie ulega poprawie a wręcz pogorszeniu. W 2015 roku 28% mieszkańców Gminy korzystało z pomocy finansowej z powodu braku własnych dochodów lub posiadania dochodów niewystarczających na zaspokojenie najpilniejszych potrzeb.

Pomoc realizowana na rzecz mieszkańców ma najczęściej formę finansową. Należą do niej zasiłki stałe i okresowe, przyznawane osobom i rodzinom o dochodach poniżej ustawowo określonego progu dochodowego.

Zasiłki stałe stanowią wsparcie dla tych mieszkańców gminy, którzy nie posiadają dochodów, a ich wiek lub stan zdrowia uniemożliwia podejmowanie zatrudnienia i zarobkowanie. Na przestrzeni analizowanego okresu liczba świadczeniobiorców nieznacznie wzrasta, podobnie jak kwota wypłacanych świadczeń. Analiza świadczeniobiorców zasiłków stałych pokazuje też liczbę osób samotnie gospodarujących, dla których zasiłek stały jest często jedynym wsparciem w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych. W Gminie Kętrzyn liczba tych osób zwiększa się w kolejnych latach. Na przestrzeni minionych pięciu lat zanotowano wzrost o 19 osób w tej kategorii.

Tabela 22 Zasiłki stałe wypłacane mieszkańcom Gminy Kętrzyn

Rok	Liczba świadczeniobiorców (w tym samotnie gospodarujących)	Liczba świadczeń	Liczba rodzin (w tym osoby samotnie gospodarujące)	Liczba osób w rodzinach	Wartość świadczeń w złotych
2011	94 (63)	1093	94 (63)	195	364 918
2012	102 (67)	1177	102 (67)	193	423 458
2013	105 (66)	1168	102 (66)	195	501 750
2014	114 (78)	1228	111 (78)	208	522 070
2015	122 (82)	1265	118 (82)	230	564 010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Trudności finansowe mieszkańców potwierdza też liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych okresowo. W tej kategorii świadczeniobiorców obserwuje się wyraźną

tendencję wzrostową, zarówno rodzin korzystających z tej formy wsparcia jak wartości świadczeń. Szczegółowe informacje o liczbie zasiłkobiorców oraz wartościach wypłacanych świadczeń prezentuje poniższa tabela.

Tabela 23 Zasiłki okresowe wypłacane mieszkańcom Gminy Kętrzyn

Rok	Liczba świadczeniobiorców	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Wartość świadczeń w złotych
2011	431	2609	405	1455	785 000
2012	480	2902	446	1641	968 887
2013	556	3478	523	1824	1 396 952
2014	550	3673	514	1812	1 359 478
2015	497	3700	464	1671	1 444 386

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Na przestrzeni pięciu poddanych analizie lat liczba świadczeniobiorców ulegała nieznacznym wahaniom, wykazując tendencją wzrostową z 431 osób w 2011 roku do 497 osób w 2014 roku. W tym okresie zdecydowanie rosła liczba oraz wartość wypłaconych świadczeń. Wartość wypłaconych świadczeń wzrosła niemal dwukrotnie. Zwiększająca się liczba rodzin oraz większa wartość udzielonych świadczeń są odzwierciedleniem trudności finansowych spowodowanych brakiem możliwości zarobkowania oraz koniecznością ponoszenia wydatków wynikających z zaspokajania życiowych potrzeb.

Osoby uprawnione do korzystania z zasiłków okresowych można zakwalifikować do kilku podkategorii ze względu na powód, jaki uprawnia do świadczeń. W Gminie Kętrzyn najczęstszym powodem do okresowego wsparcia finansowego było bezrobocie.

Tabela 24 Zasiłki okresowe z powodu bezrobocia wypłacane mieszkańcom Gminy Kętrzyn

Rok	Liczba świadczeniobiorców	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Wartość świadczeń w złotych
2011	433	2609	403	1446	784 296
2012	476	2894	445	1636	967 520
2013	554	3438	511	1787	1 388 378
2014	550	3662	514	1812	1 357 710
2015	496	3670	363	1667	1 438 562

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Liczba rodzin korzystających z zasiłków okresowych, w których co najmniej jedna osoba w wieku aktywności zawodowej pozostaje bez zatrudnienia wykazuje zmienne wartości. Najwyższe notowano w 2013 roku, po czym w trzech kolejnych latach notuje się spadek liczny osób korzystających okresowo z pomocy finansowej, w związku z brakiem

możliwości zatrudnienia i zarobkowania. Z roku na rok zwiększa się liczba świadczeń oraz ich wartość w złotych, co może być oznaką utrwalających się stanów bezrobocia.

Problem bezrobocia widoczny jest też na poziomie analizy materiałów statystycznych udostępnianych przez Powiatowy Urząd Pracy w Kętrzynie do GUS. Wynika z nich, że bezrobocie rejestrowane osiąga coraz wyższą wartość, sięgającą niemal 959 osób w 2014 roku. Wśród osób bezrobotnych w ostatnich trzech latach dominują mężczyźni, choć udział procentowy kobiet też jest dość istotny. Udział procentowy w grupie bezrobotnych zarejestrowanych w 2014 roku wynosił 57% mężczyzn oraz 47% kobiet.

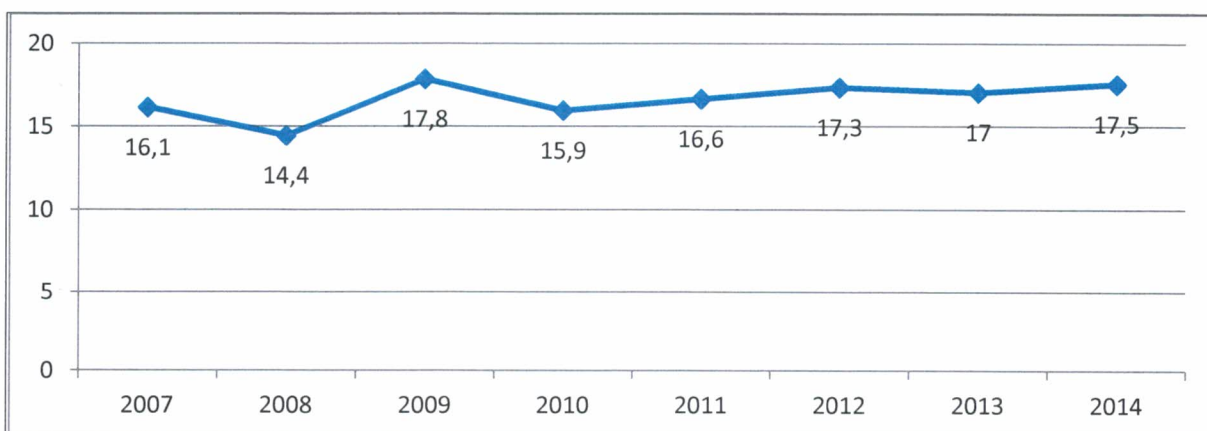
Tabela 25 Bezrobocie rejestrowane w Gminie Kętrzyn

Bezrobotni zarejestrowani wg płci	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	825	736	915	880	926	959	937	959
mężczyźni	365	368	483	447	457	486	478	513
kobiety	460	368	432	433	469	473	459	446

Źródło; Bank Danych Lokalnych GUS

Poddana analizie statystyka bezrobocia pokazuje, że w grupie osób w wieku aktywności zawodowej osoby bez możliwości zatrudnienia stanowią dość istotny odsetek, który mimo zmiennych w poszczególnych latach wartości pokazuje jednak poziom wzrostowy. W okresie analizowanych ośmiu lat wzrost wyniósł 1,4% co jest dość istotną wartością w tym obszarze.

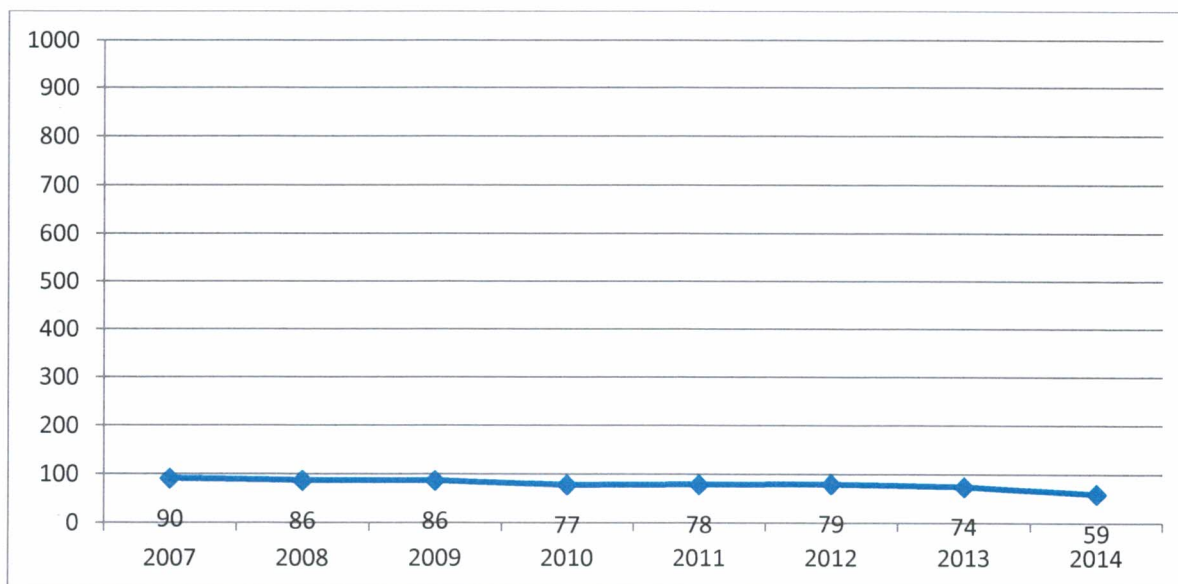
Wykres 8 Udział procentowy bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci w Gminie Kętrzyn

Źródło; Bank Danych Lokalnych GUS

W zestawieniach statystycznych daje się zauważyć jeszcze jeden ważny aspekt, który potwierdza występowanie problemu bezrobocia. Na przestrzeni badanych lat znacząco maleje poziom osób zatrudnionych w Gminie Kętrzyn. Ilustrację tego zjawiska pokazuje między innymi wykres liczby osób pracujących na 1000 ludności. Liczba ta maleje znacząco, w 2014 roku na 1000 mieszkańców Gminy Kętrzyn tylko 59 osób pozostawało w zatrudnieniu, a jeszcze kilka lat wstecz były to wartości wyższe.

Wykres 9 Pracujący na 1000 ludności w Gminie Kętrzyn

Źródło; Bank Danych Lokalnych GUS

Widoczne na obszarze Gminy Kętrzyn dolegliwości społeczne to nie tylko problemy materialne i bezrobocie mieszkańców. Od wielu lat istotnie zaznacza się liczba rodzin, w których co najmniej jedna z osób jest dotkniętą niepełnosprawnością. Zamieszczone poniżej zestawienie przedstawia liczbę rodzin, których dotyka problem niepełnosprawności.

Tabela 26 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2011	108	259
2012	122	270
2013	119	251
2014	118	268
2015	120	273

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Jak pokazują dane statystyczne problem niepełnosprawności powoduje coraz częściej konieczność korzystania ze wsparcia, jakie zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Liczebność grupy osób z problemem niepełnosprawności zwiększa się corocznie, co może być sygnałem rosnącej liczby osób z niepełnosprawnością, lub coraz bardziej sprawnego systemu wsparcia, który coraz dokładniej rozpoznaje problemy mieszkańców i odpowiada na istniejące potrzeby.

Podobnie jest z problemem zdrowia mieszkańców Gminy. Analiza wykonana przez przyzmat działań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie stanowi informacji, która odzwierciedla problemy zdrowotne mieszkańców gminy, ale jest jedyną informacją, którą można potraktować jako sygnał o niedoborach finansowych osób zmuszonych do podjęcia długotrwałego i kosztownego leczenia.

Tabela 27 Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu długotrwałej choroby

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2011	47	128
2012	37	84
2013	47	113
2014	43	94
2015	40	76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Według statystyk stosunkowo niewiele rodzin mieszkających na terenie Gminy Kętrzyn pozostaje w ewidencji GOPS w związku z problemami zdrowotnymi. W całej zbiorowości rodzin korzystających z pomocy społecznej, rodziny z problemami zdrowotnymi stanowią zaledwie 0,5% . Jest to wskaźnik, który należy połączyć z sytuacją ekonomiczną mieszkańców, bowiem w większości przypadków są to rodziny o niewielkich dochodach bądź bez dochodów własnych, a konieczność ponoszenia kosztów leczenia jest dla nich zbyt dużym obciążeniem, stąd ubiegają się o wsparcie w pomocy społecznej.

W Gminie Kętrzyn daje się zauważyć problem uzależnienia od alkoholu oraz związane z nim niepożądane zachowania społeczne. Dokumenty statystyczne stosunkowo pokazują nieliczne przypadki rodzin, w których pojawia się ten problem, ale skutki uzależnień nawet w niewielkiej grupie są odczuwalne jako destrukcyjne dla funkcjonowania rodzin, tym bardziej, że w rodzinach z problemem alkoholowym pojawia się często przemoc, przestępstwa i inne problemy zagrażające trwałości rodziny oraz wychowującym się w rodzinach dzieciom i młodzieży. Przedstawione dalej zestawienie tabelaryczne prezentuje liczbę rodzin objętych działaniami Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ze względu na występowanie problemów związanych z nadużywaniem alkoholu.

Tabela 28 Liczba rodzin z problemem uzależnienia od alkoholu w ewidencji Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Kętrzyn

Rok	Liczba rodzin	Liczba rozmów diagnostycznych przeprowadzonych w GKRPA/udzielonych porad osobom z problemem lub członkom ich rodzin	Liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe
2011	30	47	12
2012	37	43	16
2013	28	26	15
2014	24	38	5
2015	21	34	7

Źródło; opracowanie własne na podstawie danych GKRPA

Dane zawarte w powyższym zestawieniu pokazują tendencję spadkową liczebności przypadków uzależnień, co może być zwiastunem pozytywnych zmian społecznych. Pokazany tu obszar może zmieniać się na lepsze na skutek promowania postaw prozdrowotnych, zmieniającej się kultury spożywania napojów alkoholowych, aktywnego spędzania wolnego czasu oraz innych czynników, które wpłyną na zmianę postaw preferujących nadmierne spożywanie alkoholu.

W Gminie Kętrzyn odnotowuje się też przypadki przemocy. Problem ten nie był dotychczas szczegółowo diagnozowany, ale sytuacja zmienia się na skutek działania Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego, który jest odpowiedzialny za wdrażanie procedury „Niebieska Karta” wobec osób doświadczających przemocy oraz sprawców przemocy. Powołany Zarządzeniem Wójta Gminy Kętrzyn Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie rozpoczął swoją pracę w 2011 roku.

Rezultatem działań Zespołu jest podejmowanie interwencji w sprawach przemocy oraz projektowanie działań profilaktycznych zmierzających do ograniczenia skutków przemocy w rodzinach. W okresie od powołania Zespołu Interdyscyplinarnego procedurę Niebieskiej Karty prowadzono wobec wielu rodzin, w każdym kolejnym roku coraz dokładniej rozpoznawano problem, udzielając jednocześnie specjalistycznego wsparcia.

Według analizy danych statystycznych w 2014 roku zanotowano najwięcej, bo aż 75 rozpoznanych przypadków przemocy. W kolejnym analizowanym roku liczba ta zmalała do 52 rozpoznanych przypadków, ale jest to w dalszym ciągu duży problem, bowiem statystyka pokazuje nowe przypadki w każdym kolejnym roku.

Analiza problemu pokazuje też działania podejmowane wobec sprawców przemocy. Jak widać w zestawieniu tabelarycznym były one podejmowane wobec nielicznych sprawców przemocy, ale liczba tych interwencji wykazuje tendencję wzrostową.

Tabela 29 Liczba rodzin z problemem przemocy w rodzinie zdiagnozowanym w oparciu o procedurę Niebieskiej Karty w Gminie Kętrzyn

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie rozpoznanej przez zastosowanie Niebieskiej Karty	Liczba osób skierowanych do Ośrodków Wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	Liczba spraw skierowanych przez ZI do Prokuratury/Sądu w sprawie ukarania sprawców przemocy w rodzinie	Liczba ukaranych przez sąd sprawców przemocy w rodzinie
2011	11	11	-	-	-
2012	37	34	4	4	1
2013	45	50	6	2	1
2014	75	77	4	11	2
2015	52	53	3	5	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego

Rozpoznawanie przemocy oraz rezultaty działań interwencyjnych i profilaktycznych będą przedmiotem dalszych działań merytorycznych Zespołu Interdyscyplinarnego. Szczegółowy zakres wsparcia dla rodzin doświadczających tego problemu jest przedmiotem Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar stanowiącego jedno z narzędzi wdrażania niniejszej strategii.

Problemem, który w niewielkim stopniu pojawia się na obszarze Gminy Kętrzyn jest trudna sytuacja osób w wieku senioralnym, głównie emerytów i rencistów. Obrazując tę sytuację dane statystyczne należy powiązać z sytuacją ekonomiczną osób w wieku senioralnym, bowiem przez pryzmat osób korzystających z pomocy społecznej obserwuje się tylko te osoby, których dochody nie pozwalają na samodzielne zaspokajanie potrzeb życiowych. Jak pokazuje poniższe zestawienie liczba tych osób w każdym kolejnym roku jest mniejsza, co może świadczyć o pewnej poprawie sytuacji ekonomicznej osób w wieku senioralnym.

Tabela 30 Liczba rodzin emerytów i rencistów objętych pomocą

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2011	14	20
2012	15	24
2013	14	24
2014	8	12
2015	9	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Emeryci i renciści Gminy Kętrzyn korzystający z pomocy społecznej to tylko niewielka grupa przedstawicieli lokalnej społeczności wymagająca wsparcia. Szczegółowy i pełniejszy obraz liczebności tej grupy prezentowały zamieszczone we wcześniejszym rozdziale statystyki demograficzne. Emeryci i renciści oraz wszystkie osoby w wieku senioralnym są szczególną grupą, której problemy należy postrzegać w kategoriach problemów społecznych, ponieważ nie starość jako taka, lecz skutki starzenia się zawsze pociągając za sobą konieczność zapewnienia różnorodnego wsparcia tym osobom. W systemie wsparcia mogą być organizowane usługi opiekuńcze, wspomagające, rehabilitacyjne oraz zapewnienie opieki w ośrodkach wsparcia i domach pomocy społecznej.

Osoby w wieku senioralnym wymagający stałej opieki i pielęgnacji nie zawsze mogą funkcjonować samodzielnie, w swoich dotychczasowych warunkach środowiskowych. Często sytuacja seniorów zmusza ich do zamieszkania w domach pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt w tych domach. Dochody seniorów są zwykle niższe niż pełny koszt utrzymania, rodziny seniorów obowiązane w dalszej kolejności do partycypowania w kosztach nie zawsze istnieją lub też mają trudną sytuację finansową, co sprawia, że gmina obowiązana jest partycypować w kosztach pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej poza obszarem gminy.

Liczba mieszkańców Gminy Kętrzyn zamieszkująca w domach pomocy społecznej zwiększa się corocznie, co prezentuje zamieszczone dalej zestawienie.

Tabela 31 Liczba mieszkańców Gminy Kętrzyn skierowana do domów pomocy społecznej

Rok	Liczba świadczeniobiorców	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Wartość dofinansowania w złotych
2011	13	112	13	13	227 762
2012	13	112	13	15	232 003
2013	13	156	13	13	323 185
2014	16	167	16	17	320 131
2015	18	198	18	18	452 270

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Proporcjonalnie do liczby mieszkańców oraz czasokresu pobytu w domach pomocy społecznej, rosną też wydatki gminy związane z kosztem utrzymania mieszkańców w domach pomocy społecznej. Odpłatność gminy za pobyt mieszkańców w ciągu minionych pięciu lat wzrosła ponad dwukrotnie. Stanowi to znaczne obciążenie dla budżetu gminy i wymaga podjęcia starań zmierzających z jednej strony do zabezpieczenia środków finansowych na ten cel, z drugiej zaś do poszukiwania rozwiązań ograniczających konieczność kierowania osób wymagających wsparcia w wieku senioralnym do placówek instytucjonalnych.

Alternatywą dla domów pomocy społecznej jest organizacja usług opiekuńczych dla osób w wieku senioralnym w środowisku ich zamieszkania. Gmina Kętrzyn podjęła realizację tego zadania skutecznie organizując taki system usług co prezentuje dalej zamieszczone zestawienie.

Tabela 32 Usługi opiekuńcze organizowane na terenie Gminy Kętrzyn

Rok	Liczba świadczeniobiorców	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Wartość świadczeń w złotych
2011	23	15 753	20	23	211 300
2012	21	14 719	17	21	219 081
2013	15	13 819	14	16	184 475
2014	13	11 070	12	13	173 266
2015	14	10 770	14	14	169 466

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Zamieszczone wyżej zestawienie tabelaryczne pokazuje tendencję spadkową w liczbie osób korzystających z pomocy w formie usług opiekuńczych, co pozostaje w pewnej sprzeczności z ogólną tendencją wzrostową liczby osób wchodzących w wiek senioralny i wymagającą wsparcia w usługach wspomagających samodzielne funkcjonowanie. Wyjaśnieniem tego zjawiska jest fakt, że zapotrzebowanie na usługi ze strony osób w wieku senioralnym nie jest w pełni zaspokojone. Jak wynika z opinii lokalnych ekspertów i przedstawicieli jednostek zajmujących się organizacją tego rodzaju usług, na obszarze Gminy Kętrzyn mimo istniejącego bezrobocia obserwuje się zjawisko braku osób chętnych do podjęcia zatrudnienia w charakterze opiekunki/opiekuna osoby starszej.

3.6.2. Problemy rodzin wychowujących dzieci

Warunki funkcjonowania rodzin na terenie Gminy Kętrzyn, proces wychowania młodego pokolenia oraz status materialny rodzin są szczególnie ważnym zagadnieniem w lokalnej polityce społecznej. Przejawia się to w działaniach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Szkół, Przedszkoli oraz innych podmiotów lokalnych odpowiedzialnych za wspieranie rodzin w wypełnianiu podstawowych funkcji społecznych. Według danych GOPS w Kętrzynie wsparciem obejmowano liczną grupę rodzin wychowujących dzieci. Szczegółowy wykaz rodzin objętych wsparciem w okresie minionych lat przedstawiony został w poniższej tabeli.

Tabela 33 Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2011	260	1047
2012	228	906
2013	249	976
2014	233	917
2015	194	759

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Pomimo widocznej tendencji spadkowej, liczba rodzin z dziećmi stanowi znaczący procent ogółu rodzin objętych wsparciem systemu pomocy społecznej, co pokazuje kolejne zestawienie.

Tabela 34 Udział procentowy rodzin z dziećmi w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej

Rok	Ogólna liczba rodzin objętych pomocą	Liczba rodzin z dziećmi objęta pomocą	%
2010	785	260	33
2011	757	228	30
2012	840	249	29
2013	827	233	28
2014	757	194	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Pokazane w zestawieniu wartości wskazują na istotny spadek liczby rodzin pozostających w obszarze wsparcia systemu pomocy społecznej. Rodziny wychowujące dzieci, objęte różnorodnym wsparciem stanowią niewiele ponad 8 %¹⁵ mieszkańców Gminy. Wśród rodzin objętych wsparciem we wszystkich analizowanych latach najliczniej występują rodziny z dwojgiem dzieci, co pokazuje poniższe zestawienie typów rodzin z 2015 roku.

Tabela 35 Typy rodzin objętych pomocą w 2015 roku

Rodziny objęte systemem pomocy społecznej o liczbie dzieci:	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
1	76	220
2	83	329
3	22	112
4	7	44
5	4	29
6	1	11
7 i więcej	1	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS-03 za 2015 rok

¹⁵Wartość ta stanowi iloraz liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w 2014 roku (tj. 757 osób) oraz liczby mieszkańców gminy (tj.8466)

Udzielane rodzinom wsparcie ma na celu wzmacnianie roli i funkcji rodziny, pomoc w rozwiązaniu trudnych życiowych problemów oraz zapobieganie niekorzystnym zjawiskom powodującym trudności rozwojowe dzieci i młodzieży. Jednym z powodów udzielania wsparcia jest ochrona macierzyństwa i wielodzietności, co jest priorytetem współczesnych społeczności lokalnych w dobie zmniejszającej się dzietności rodzin. W Gminie Kętrzyn ten obszar jest traktowany szczególnie, o czym świadczy tendencja wzrostowa liczby rodzin objętych wsparciem. Szczegółową liczbę rodzin objętych wsparciem prezentuje zestawienie zamieszczone poniżej.

Tabela 36 Liczba rodzin objętych pomocą z powodu ochrony macierzyństwa i wielodzietności

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2011	34	232
2012	37	254
2013	30	207
2014	48	334
2015	48	336

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Innym problemem, który zaobserwowano na obszarze Gminy Kętrzyn jest bezradność rodzin w wychowaniu dzieci i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Tabela 37 Liczba rodzin w problemami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (w tym w rodzinach niepełnych)

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2011	38 (34)	161 (136)
2012	30 (26)	129 (104)
2013	22 (20)	93 (80)
2014	17 (15)	79 (68)
2015	10 (8)	45 (11)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Problemy wychowawcze notuje się w coraz mniejszej liczbie rodzin, co ma istotny wpływ dla rozwoju społeczności lokalnej. W 2015 roku problemy w wychowaniu dzieci zaobserwowano tylko w 10 rodzinach, w tym ośmiu niepełnych. Taki stan rzeczy można postrzegać nie tylko jako większą świadomość wychowawczą rodziców, ale też między innymi jako efekt intensywnych działań służb wspomagających rodziny w prawidłowym wypełnianiu swojej roli, w tym asystentów rodzin oraz pedagogów.

Wśród rodzin znajdujących się w badanym obszarze pozostają też rodziny wielodzietne, liczące troje i więcej dzieci. Liczebność tych rodzin w systemie wsparcia zmienia się w przeciągu każdego roku, co przedstawia poniższa tabela, ale wykazuje tendencję spadkową, co oznacza, że sytuacja rodzin ulega poprawie i nie wymaga interwencji.

Tabela 38 Liczba rodzin wielodzietnych (liczących troje i więcej dzieci) objętych pomocą

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2011	73	407
2012	55	282
2013	54	303
2014	44	251
2015	35	210

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Wśród rodzin wielodzietnych na terenie Gminy Kętrzyn dominują rodziny z trójką dzieci, na kolejnych pozycjach plasują się rodziny z czworgiem, pięciorgiem i większą liczbą dzieci. Duże rodziny wielodzietne występują w pojedynczych przypadkach. Liczebność rodzin wielodzietnych wychowujących troje i więcej dzieci stanowi około 18 % wszystkich rodzin z dziećmi, objętych wsparciem społecznym w 2015 roku

Tendencję malejącą w ostatnich latach wykazuje też liczba rodzin niepełnych, wychowujących dzieci, korzystających z pomocy i wsparcia GOPS w Kętrzynie.

Tabela 39 Liczba rodzin niepełnych objętych pomocą

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2011	79	254
2012	69	224
2013	80	259
2014	77	252
2015	60	189

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Problemy rodzin niepełnych, podobnie jak wielodzietnych dotyczą zarówno sfery niedostatku, zaniedbań opiekuńczych powiązanych z niewydolnością wychowawczą rodziców, ale też schorzeniami, niepełnosprawnością i innymi problemami utrudniającymi prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie.

Wielość problemów z jakimi borykają się rodziny mieszkające na terenie Gminy Kętrzyn znajduje wyraz w formach pomocy, jakie oferowane są dzieciom. Jedną z takich

form stanowi dożywianie dzieci w szkołach i placówkach edukacyjnych. Na terenie Gminy pomoc ta udzielana jest licznej, ale malejącej z roku na rok grupie dzieci. Malejąca liczba dzieci objętych tą formą wsparcia świadczy zapewne o poprawie sytuacji materialnej rodzin wychowujących dzieci w wieku szkolnym. Szczegółowe wartości liczbowe dotyczące dożywiania dzieci w Gminie Kętrzyn przedstawia kolejna tabela.

Tabela 40 Liczba dzieci korzystających z dożywiania w Gminie Kętrzyn

Rok	Liczba świadczeniobiorców	Liczba świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Wartość świadczeń w złotych
2011	649	85 144	355	1695	382 123
2012	653	89 668	369	1662	420 402
2013	591	84 219	335	1592	464 172
2014	576	81 559	327	1522	438 556
2015	534	72 568	302	1446	367 308

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Analiza obszaru dożywiania pokazuje nie tylko kontekst społeczny - problemy rodzin, konieczność wspierania rozwoju dzieci - ale także ekonomiczny. Realizacja zadania „dożywianie dzieci” mimo spadku liczebności dzieci objętych wsparciem wymaga sporych nakładów finansowych, które są wydatkiem gminy.

Prezentowane w niniejszej części problemy rodzin na terenie Gminy Kętrzyn stanowią jedynie fragment badanej rzeczywistości społecznej i nie wyczerpują katalogu problemów, z jakimi borykają się rodziny. Diagnoza obejmuje tylko te obszary w życiu rodzin, które mogą być badane przez pryzmat udzielanej pomocy i wsparcia oraz które stanowią pewien wyznacznik dla projektowania zmiany społecznej, istotnej dla rozwoju społeczności lokalnej oraz przeciwdziałania pojawiającym się problemom społecznym.

3.6.3. Klasyfikacja problemów społecznych pod względem ich nasilenia

Przedstawiona w poprzednich rozdziałach charakterystyka problemów społecznych Gminy Kętrzyn jest wynikiem analizy dokumentów i danych statystycznych. Takie podejście jest niezbędne ze względu na konieczność poznania problemów, ale jest trudne dla ułożenia ich hierarchii pod względem negatywnych skutków społecznych oraz zaplanowania skutecznej realizacji celów strategicznych.

Dla ustalenia, który z problemów społecznych występuje w Gminie Kętrzyn w największym natężeniu niezbędne jest porównanie danych statystycznych, stanowiących obraz problemów rodzin zarejestrowanych w badanym okresie czasowym. W tym celu opracowano zestawienie, w którym porównano dane o problemach społecznych pod względem ich natężenia w poszczególnych latach.

Tabela 41 Natężenie problemów społecznych na obszarze Gminy Kętrzyn w latach 2011-2015 analizowane na podstawie liczby rodzin objętych różnorodnym wsparciem społecznym

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba rodzin z problemem:					
brak środków do życia / ubóstwo	419	624	735	753	707
bezrobocie	688	654	719	711	631
niepełnosprawność	108	122	119	118	120
samotne rodzicielstwo	79	69	80	77	60
przemoc w rodzinie	11	37	45	75	52
długotrwała lub ciężka choroba	47	37	47	43	40
wielodzietność	73	55	54	44	35
alkoholizm	47	43	26	38	34
bezzradność i problemy opiekuńczo-wychowawcze z dziećmi	38	30	22	17	10
problem wieku starczego	14	15	14	8	9
problemy adaptacyjne po opuszczeniu zakładu karnego	1	2	2	0	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Analiza natężenia problemów społecznych Gminy Kętrzyn pozwala stwierdzić, że jednym z najdotkliwiej odczuwanych problemów jest **trudna sytuacja finansowa i brak środków do życia** na poziomie umożliwiającym pełnie zaspokojenie niezbędnych potrzeb. Brak dochodów lub dochody nie wystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, to także przyczyny trudności w innych sferach życia społecznego, zwłaszcza w kwestiach zdrowotnych i edukacyjnych. Brak środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych należy traktować priorytetowo, jest to bowiem problem, który wpływa na jakość życia mieszkańców oraz ogranicza możliwości rozwoju społecznego i gospodarczego, tym bardziej że obraz badań pokazuje rosnący zakres występowania tego problemu.

Problemem istotnie rysującym się na obszarze Gminy Kętrzyn jest **bezrobocie**. Brak zatrudnienia wpływa na wysokość dochodów mieszkańców, co pozostaje w ścisłej korelacji z problemem ubóstwa. Brak zatrudnienia to brak dochodów, brak dochodów to trudności

w zaspokajaniu życiowych potrzeb oraz ograniczenie możliwości inwestowania w edukację, zmianę lub podwyższanie kwalifikacji. Konkluzja jest taka, że bezrobocie i ubóstwo pozostawiają osoby i rodziny w zamkniętym kręgu możliwości zmiany swojej sytuacji. Niepokojącym jest fakt, że problem utrzymuje się na podobnym poziomie, co powoduje konieczność podejmowania różnorodnych form aktywizacji osób pozostających bez pracy oraz tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu nowych miejsc pracy i rozwoju przedsiębiorczości.

Porównanie wartości widocznych w tabeli odzwierciedlającej poziom natężenia problemów społecznych nie pozostawia żadnych wątpliwości dla stwierdzenia, że znaczącym problemem społecznym Gminy Kętrzyn jest **niepełnosprawność**, powodująca znaczące ograniczenie w pełnieniu ról społecznych. Skutki niepełnosprawności utrudniają codzienne funkcjonowanie, zatrudnienie, zarabkowanie. Problemy osób niepełnosprawnych, a ściślej ich rozwiązywanie wymagają sporych nakładów finansowych na likwidację barier społecznych, komunikacyjnych, rehabilitację i przystosowanie się do nowej sytuacji życiowej w związku z istotnymi ograniczeniami.

Kolejną pozycję na mapie problemów społecznych Gminy Kętrzyn zajmuje **samotne rodzicielstwo**. Wprawdzie samotne rodzicielstwo samo w sobie nie jest definiowane jako typowy problem społeczny, ale z uwagi na potrzeby dzieci, a ściślej stopień ich zaspokojenia użyto takiej klasyfikacji dla określenia tego zjawiska. W rodzinach niepełnych bardzo często dochodzi do sytuacji, w której dzieci nie mają w pełni zaspokojonych potrzeb, stąd też konieczność objęcia wsparciem takich rodzin uznano za problem wymagający zainteresowania instytucji wspierających rodzinę. Jedną z przyczyn samotnego rodzicielstwa na obszarze Gminy jest rozpad małżeństw i zaniki więzi rodzinnych spowodowany migracją jednego z małżonków poza granice kraju w związku z poszukiwaniem pracy, do której dostęp trudniejszy jest w miejscu zamieszkania.

Jednym z istotnych problemów występujących na obszarze Gminy jest **przemoc w rodzinach**. Prowadzone statystyki pokazują ten problem w coraz większym natężeniu, z tendencją wzrostową, co oznacza, że problem jest dopiero rozpoznawany. Szczegółowe zbadanie problemu przemocy wymaga dalszej obserwacji i analizy, co będzie możliwe po pewnym okresie działań Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, powołanego Zarządzeniem Nr 30/2010 Wójta Gminy Kętrzyn z dnia 3.10.2010 roku. Działania Zespołu prowadzone z zastosowaniem procedury Niebieskiej Karty oraz wdrożenie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar umożliwią szczegółowe rozpoznanie problemu i realne określenie skali przemocy w rodzinach na obszarze Gminy, co pozwoli dokładnie zaplanować i podjąć działania interwencyjne lub profilaktyczne.

Wśród problemów społecznych Gminy analizowanych przez pryzmat działań OPS zauważa się także trudną sytuację finansową osób zmagających się z różnego rodzaju problemami zdrowotnymi, **dlugotrwałą lub ciężką chorobą**. Związane z leczeniem wydatki pochłaniają sporą część zasobów finansowych osób i rodzin i zmuszają do ubiegania się o wsparcie społeczne, co wyraźnie widać w statystyce Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Rozwiązywanie problemów zdrowotnych jest w wielu wypadkach zależne od wsparcia oferowanego przez pomoc społeczną. W przypadku osób samotnych taka pomoc jest jedyną możliwością poprawy stanu zdrowia lub zmniejszenia odczuwanych dolegliwości.

Widoczne miejsce w hierarchii problemów Gminy Kętrzyn zajmuje też **wielodzietność**. Problem ten, podobnie samotne rodzicielstwo nie jest postrzegany w kategoriach typowego problemu społecznego, ale w trosce o zapewnienie jak najlepszych warunków rozwoju dzieciom wychowującym się w liczniejszych rodzinach, traktowany jest jako zagadnienie wymagające zwiększonego zainteresowania zarówno władz samorządowych jak i instytucji odpowiedzialnych za organizację systemu kompleksowego wspierania rodzin. Widoczna w statystyce tendencja spadkowa liczby rodzin wielodzietnych będących klientami pomocy społecznej, w tym klientami świadczeń finansowych, świadczy o coraz większej skuteczności wsparcia rodzin przez inne narzędzia pojawiające się w systemie wsparcia społecznego.

Na mapie problemów społecznych Gminy Kętrzyn rysuje się też problem **nadużywania alkoholu**. Skutki tej przypadłości społecznej widoczne są w pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która corocznie rozpatruje wnioski o skierowanie na leczenie odwykowe. Problem uzależnień utrzymuje się od lat na podobnym poziomie, mimo działań profilaktycznych, edukacyjnych i zaangażowania różnych instytucji pomocowych. Problemy wynikające z nadużywania alkoholu widoczne są w postawach rodzicielskich, zachowaniu społecznym, uszczuplają budżet domowy, powodują też inne zagrożenia np. większe prawdopodobieństwo schorzeń somatycznych, wypadków, niepełnosprawności itp.

Z problemem uzależnień wiąże się często - choć nie we wszystkich przypadkach - **bezradność w rodzinach i problemy opiekuńczo-wychowawcze z dziećmi**. Bezradność i niewydolność wychowawcza generuje z kolei inne problemy dotyczące szczególnie dzieci i młodzież w okresie dorastania, co obserwowane jest na poziomie szkół zlokalizowanych na terenie gminy. Przejawia się to brakiem zainteresowania rodziców postępami dzieci w nauce, nieprzygotowaniem dzieci do zajęć szkolnych itp. Problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych rodziców są często przyczyną zaburzeń rozwojowych dzieci, sprzyjają tworzeniu się nieformalnych grup rówieśniczych, naruszaniu powszechnie obowiązujących norm i wartości, a nawet wchodzeniu w konflikty z prawem. Liczebność rodzin niezaradnych, wychowujących dzieci wykazuje tendencję spadkową, co jest zasługą licznych działań interwencyjnych podejmowanych przez pracowników socjalnych, asystentów rodzin, pedagogów szkolnych, kuratorów społecznych i innych służb działających na rzecz wzmocnienia rodziny. Znaczenie roli i funkcji rodziny dla prawidłowego wychowania przyszłych pokoleń czyni zasadnym podejmowanie dalszych zadań związanych z promowaniem prawidłowych postaw rodzicielskich i utrwalaniem właściwych postaw wychowawczych.

Istotnym problemem Gminy jest **starzenie się społeczeństwa**. Na poziomie analiz statystycznych problem ten można analizować zarówno przez pryzmat świadczeń udzielanych najstarszym mieszkańcom, w tym usług opiekuńczych oraz usług o charakterze instytucjonalnym (skierowanie do domu pomocy społecznej) świadczonych mieszkańcom gminy, niezdolnym do samodzielnej egzystencji jak i prognoz demograficznych, które wskazują wyraźną tendencję wzrostową populacji osób wchodzących w wiek senioralny.

Wzrost liczebności grup wchodzących w wiek senioralny pociąga za sobą konieczność przygotowania się do organizowania i zapewnienia mieszkańcom Gminy Kętrzyn

zróżnicowanych usług społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem usług pielęgnacyjnych, opiekuńczych, wspomagających osoby starsze, samotne i niepełnosprawne.

Opisane wyżej problemy to nie jedyne dolegliwości społeczne, które dają się zauważyć na terenie Gminy Kętrzyn. W okresie minionych lat sporadycznie pojawiał się problem naruszenia norm prawnych przez mieszkańców gminy, problemy przystosowania do samodzielnego życia po opuszczeniu zakładu karnego, problem bezdomności i tym podobne. Statystyki pokazują także inne zjawiska społeczne, których zakres nie zawsze definiowany jest w kategoriach problemu społecznego np. sytuacje kryzysowe wymagające podejmowania szczególnych działań w związku z zagrożeniem życia lub zdrowia mieszkańców.

Wymieniony powyżej katalog problemów społecznych nie obejmuje wszystkich dolegliwości społecznych występujących na terenie Gminy i nie został *trwale zamknięty*. Wiele problemów nie zostało jeszcze rozpoznanych, co oznacza, że pojawienie się każdej dysfunkcji społecznej zostanie zbadane przez właściwe podmioty i instytucje Gminy oraz podjęte zostaną stosowne działania minimalizujące ich negatywne skutki.

Obecnie zidentyfikowane na poziomie Gminy Kętrzyn problemy społeczne są dość zróżnicowane. Wprawdzie ich natężenie jest porównywalne z problemami okolicznych gmin i nie stanowi istotnego zagrożenia dla rozwoju społeczno-gospodarczego, ale pojawienie się nawet najmniejszego problemu społecznego wymaga bieżącej reakcji i zapobiegania rozprzestrzenianiu się negatywnych skutków i pojawianiu się nowych zagrożeń społecznych. Dla rozwiązywania problemów oraz minimalizowania ich skutków na terenie Gminy będą podejmowane zróżnicowane działania, angażowane różne podmioty (instytucje) zarówno już istniejące jak i tworzone w ramach różnego rodzaju inicjatyw.

3.7. Infrastruktura i zasoby społeczne

Przegląd infrastruktury niezbędnej do podejmowania działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych został wykonany na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za 2015 rok” opracowanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie na potrzeby planowania strategicznego.

Na obszarze Gminy Kętrzyn działają wszystkie podstawowe instytucje niezbędne do bieżącej realizacji zadań związanych z identyfikacją i rozwiązywaniem problemów społecznych. Specyfika położenia Gminy wokół Miasta Kętrzyn sprawia, że na terenie Gminy nie ma wielu instytucji specjalistycznych, bowiem te funkcjonują na obszarze Miasta, świadcząc jednocześnie usługi mieszkańców Gminy na podstawie zawartych pomiędzy Miastem i Gminą Kętrzyn porozumień o współpracy. Zakres infrastruktury Gminy oraz potencjał kadrowy instytucji uprawnionych do podejmowania działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych prezentowany jest w dalszej części rozdziału.

Tabela 42 Instytucje pomocy i integracji społecznej oraz kadra uprawniona do podejmowania działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w 2015 roku

Instytucja	Liczba osób zatrudnionych
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	27
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	9
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	5
Klub Integracji Społecznej	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie analizy zasobów pomocy społecznej za 2015 rok

Oprócz wymienionych wyżej instytucji na terenie Gminy Kętrzyn funkcjonują też inne, których działania w dużym stopniu nakierowane są na rozwiązywanie problemów społecznych lub minimalizowanie ich skutków. Należą do nich szkoły podstawowe i gimnazja, dom kultury, biblioteki gminne oraz organizacje pozarządowe współpracujące z samorządem Gminy w realizacji zadań publicznych na rzecz mieszkańców gminy. Wśród podmiotów zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych należy także wymienić Komendę Powiatową Policji w Kętrzynie oraz Sąd Rejonowy w Kętrzynie z zespołem kuratorów zawodowych, podmioty, których działania stanowią istotny wkład w rozwiązywanie problemów społecznych oraz zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Kętrzyn.

Powyższe zestawienie obrazuje obecny stan infrastruktury społecznej oraz potencjału kadrowego. Wymienione podmioty stanowią podstawowe elementy systemu wsparcia społecznego. Niektóre z nich – tak jak Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania

Przemocy w Rodzinie – funkcjonują od niedawna, inne – takie jak Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej mają wiele doświadczeń w skutecznym rozwiązywaniu problemów społecznych.

Potwierdzeniem tego faktu jest zestawienie obrazujące działania w ramach pracy socjalnej, prowadzonej w celu pomocy osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych. W zestawieniu widoczne są też działania aktywizujące osoby i rodziny do rozwiązywania własnych problemów, czego przykładem jest liczba zawartych kontraktów socjalnych. Poniższe zestawienie jest odzwierciedleniem coraz większej potrzeby działań obejmujących poradnictwo, doradztwo, edukację oraz wspieranie w rozwiązywaniu problemów a nie tylko pomoc finansową. Jak pokazuje tabela działania te obejmują coraz większą liczbę rodzin, co odzwierciedla potrzebę wsparcia pozafinansowego osób i rodzin dążących do samodzielnego rozwiązywania swoich problemów.

Tabela 43 Praca socjalna świadczona przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętrzynie na rzecz osób doświadczających problemów życiowych

Rok	Liczba rodzin objętych pracą socjalną	Liczba osób w rodzinach	Liczba zawartych kontraktów socjalnych	Liczba osób objętych kontraktem
2011	785	2771	61	61
2012	757	2613	57	57
2013	839	2827	54	56
2014	243	628	48	152
2015	212	594	12	41

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-03

Uzupełnieniem działań instytucji publicznych są organizacje pozarządowe, których liczba oraz zakres realizacji zadań z roku na rok ulega zwiększeniu.

Na terenie Gminy Kętrzyn działa kilkanaście organizacji pozarządowych, większość z nich zajmuje się promocją kultury i sportu, ochroną dziedzictwa narodowego czy wspieraniem rozwoju gospodarczego Gminy. Są też organizacje pozarządowe, których działalność statutowa związana jest z problemem integracji społecznej i ochrony zdrowia. Należą do nich między innymi Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej im. Św. Łazarza w Kętrzynie niosące pomoc osobom starszym i samotnym oraz chorym w trudnej sytuacji finansowej i zdrowotnej, Kętrzyńskie Towarzystwo „Amazonki” popularyzujące ochronę zdrowia poprzez badania profilaktyczne oraz wiele innych.

Istotne zmiany społeczne obserwuje się w obszarze tworzenia warunków sprzyjających rozwiązywaniu problemów społecznych na bazie lokalnej infrastruktury, z czynnym udziałem społeczności lokalnej. Infrastruktura jest ciągle uzupełniana co pozwala na wdrażanie nowych, coraz bardziej skutecznych rozwiązań.

3.8. Analiza SWOT w zakresie rozwiązywania problemów społecznych Gminy Kętrzyn

Na podstawie opisu sytuacji ekonomicznej i społecznej oraz zasobów Gminy Kętrzyn można wskazać szanse i zagrożenia pojawiające się w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Mocne strony Gminy Kętrzyn w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	Słabe strony Gminy Kętrzyn w zakresie rozwiązywania problemów społecznych
<ol style="list-style-type: none"> 1) doświadczenie instytucji powoływanych do wspierania mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych, 2) znajomość środowiska oraz norm i wartości społecznych ważnych dla lokalnej współpracy, 3) umiejętność pozyskiwania środków finansowych na realizację przedsięwzięć adresowanych do społeczności lokalnej, 4) potencjał kadrowy niezbędny do realizacji tych przedsięwzięć, 5) wiedza, doświadczenie i umiejętności działania na rzecz społeczności lokalnej, identyfikowania i zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców, 6) podejmowanie inicjatyw na rzecz integracji społecznej (KIS, prace społecznie użyteczne itp.) 	<ol style="list-style-type: none"> 1) zbyt mały potencjał gminy w obszarze przedsiębiorczości, 2) niewystarczająca liczba miejsc pracy na terenie gminy, co utrudnia rozwiązanie problemu bezrobocia na terenie gminy, 3) niewielkie dochody z rolnictwa generujące dużą liczbę osób wymagających wsparcia finansowego, 4) zbyt mało rozwinięty i zróżnicowany rynek usług społecznych, 5) niewielka ilość organizacji pozarządowych wspierających instytucje samorządowe w rozwiązywaniu problemów społecznych,
Szanse Gminy Kętrzyn w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	Zagrożenia zidentyfikowane na poziomie Gminy Kętrzyn w zakresie rozwiązywania problemów społecznych
<ol style="list-style-type: none"> 1) niewielkie natężenie problemów społecznych na terenie gminy, co może wpłynąć na szybsze ich rozwiązywanie lub minimalizowanie negatywnych skutków, 2) dostępność środków finansowych na wspieranie inicjatyw w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, 3) istnienie instytucji pomocy i integracji społecznej z wykwalifikowaną kadrami, 	<ol style="list-style-type: none"> 1) wzrost liczby osób starszych, wymagających wsparcia w okresie obniżonej sprawności funkcjonalnej, 2) konieczność ponoszenia kosztu opieki instytucjonalnej świadczonej dla osób starych, co w obecnym stanie prawnym (częściowa odpłatność lub zwolnienie z niej członków rodziny) znacząco obciąża budżet gminy, 3) duże odległości pomiędzy siedliskami mieszkańców, zwiększające koszty dojazdu do tych osób, a tym samym

<p>gwarantującą skuteczność podejmowania działań strategicznych oraz prawidłową koordynację działań,</p> <p>4) dobre rozeznanie środowiska w zakresie istniejących problemów społecznych, co umożliwi niezwłoczne podejmowanie inicjatyw i właściwe przygotowanie odpowiednich działań,</p> <p>5) istniejące w środowisku lokalnym organizacje pozarządowe oraz inicjatywy obywatelskie w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, co zwiększa zakres partycypacji społecznej i utrwala zmiany społeczne.</p>	<p>wpływające na większy koszt zapewnienia niezbędnego wsparcia oraz organizacji usług w miejscu zamieszkania,</p> <p>4) brak osób chętnych do wykonywania zatrudnienia w usługach na rzecz osób wymagających wsparcia,</p> <p>5) częste zmiany przepisów prawa wpływające na stanowienie norm prawa lokalnego,</p> <p>6) brak zapewnienia stabilności w finansowaniu działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.</p>
--	---

Wymieniony powyżej katalog nie wyczerpuje wszystkich istniejących możliwości, wskazuje jedynie najważniejsze obszary, które należy wziąć pod uwagę i które mogą mieć istotny wpływ na planowanie i realizację celów strategicznych.

4. Założenia strategiczne

Oparciu o przeprowadzoną diagnozę i analizę SWOT założono, że najbliższy okres wprowadzania zmian społecznych na terenie Gminy Kętrzyn może zaowocować ograniczeniem skutków zidentyfikowanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Opracowane w niniejszej strategii prognozy pokazują w jakim kierunku należy prowadzić zmiany, aby działania strategiczne przyniosły jak najlepsze rezultaty oraz jak efektywnie zarządzać zmianą społeczną, aby wszystkim mieszkańcom Gminy Kętrzyn żyło się lepiej.

4.1. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025

Prognozuje się, że cele strategiczne zostaną osiągnięte, a działania w najwyższym stopniu zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu pojawiających się problemów. Wdrożenie strategii spowoduje:

- poprawę bezpieczeństwa socjalnego najuboższych mieszkańców Gminy,
- utrzymanie odpowiedniego poziomu życia mieszkańców, umożliwiającego zaspokajanie najpilniejszych potrzeb, w tym potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży,
- zwiększenie liczby miejsc na lokalnym rynku pracy,
- wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,

- poprawę stanu zdrowia i sprawności fizycznej, w tym szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych,
- zwiększenie dostępu do usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania, bez konieczności kierowania każdego mieszkańca wchodzącego w wiek senioralny do domu pomocy społecznej,
- wzmocnienie pozycji rodziny w społeczności lokalnej,
- umożliwienie dogodnych warunków rozwoju dzieci i młodzieży,

Osiągnięcie prognozowanych rezultatów będzie możliwe przy zaangażowaniu samorządu Gminy Kętrzyn, instytucji publicznych, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej Gminy.

Prognozowane zmiany powinny sprzyjać włączeniu społecznemu, umożliwiać integrację społeczną, zapobiegać wykluczeniu i marginalizacji oraz spowodować poprawę jakości życia mieszkańców Gminy.

4.2. Kierunki i zakres działań niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych

Jednym z najważniejszych kierunków zmian społecznych na terenie Gminy Kętrzyn jest poprawa bezpieczeństwa socjalnego osób, których dochody nie pozwalają na zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych i utrudniają życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Bardzo ważną kwestią jest ożywienie lokalnego rynku pracy i umożliwienie osobom bezrobotnym oraz pozostającym bez pracy mieszkańcom gminy zatrudnienia, a co za tym idzie poprawy sytuacji ekonomicznej.

Jednym z kierunków niezbędnych działań jest utrzymanie i poszerzenie katalogu ofert usługowych dla zabezpieczenia potrzeb najstarszej grupy mieszkańców Gminy Kętrzyn. Niezbędne są działania wspierające utrzymanie jak najlepszej sprawności życiowej, wsparcie rehabilitacyjne, medyczne, pielęgnacyjne i socjalne, odpowiadające indywidualnym potrzebom seniorów.

Kwestią, której nie należy pomijać w planowaniu działań strategicznych jest wspieranie osób niepełnosprawnych w rozwiązywaniu problemów związanych z rehabilitacją, umożliwieniem zarobkowania poprzez organizację właściwych warunków pracy oraz likwidację wszelkich barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne funkcjonowanie w społeczności lokalnej. W tym obszarze należy też zwrócić uwagę na problem aktywizacji osób niepełnosprawnych, podnoszenie świadomości społecznej na temat skutków niepełnosprawności oraz praw i uprawnień osób z niepełnosprawnością.

Bardzo ważnym kierunkiem działania jest wspieranie rodzin, w których zagrożony jest proces rozwoju i wychowania dzieci. Objęcie szczególnym wsparciem, zwłaszcza specjalistycznym (w tym asystenturą) rodzin, w których problem ten jest rozpoznany powinno być priorytetowym działaniem strategicznym wszystkich instytucji i podmiotów gminy działających na rzecz rodziny.

Ważnym kierunkiem planowania działań strategicznych jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz uzależnieniom. Obszar tych działań należy wypełnić przede

wszystkim działaniami interwencyjnymi, zmierzającymi do przerwania przemocy, ochrony ofiar przemocy i ukarania sprawców. Obszar przeciwdziałania przemocy należy też wypełnić edukacją mieszkańców oraz działaniami informacyjnymi i profilaktycznymi, aby w jak największym stopniu uświadomić mieszkańcom gminy zagrożenia przemocy oraz informować jak należy im przeciwdziałać i chronić się przed utrwaleniem niepożądanych zachowań społecznych.

Jednym z kierunków działań, które należy zapoczątkować w Gminie Kętrzyn jest przygotowanie miejsc noclegowych, lokali socjalnych, mieszkań chronionych lub innych podobnych form wsparcia, mając na względzie problem bezdomności oraz problemy niektórych osób wychodzących z zakładów karnych i doświadczających problemów z uwagi na utratę dotychczasowego mieszkania.

Wskazane kierunki nie wyczerpują wszystkich możliwości w zakresie planowania zmian społecznych, dotyczą jedynie planowania zmian w obszarach rozpoznanych i uzasadniających konieczność podejmowania działań. Zakłada się, że planowane zmiany będą wdrażane sukcesywnie, z uwzględnieniem możliwości kadrowych, organizacyjnych i finansowych Gminy Kętrzyn.

Wytyczone kierunki zmian znajdują swoje odzwierciedlenie w celach szczegółowych (operacyjnych), jakie zostały zdefiniowane w niniejszej strategii.

5. Cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016-2025

Cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016-2025 wpisują się w założenia polityki rozwoju Gminy Kętrzyn i powiatu Kętrzyńskiego. Cele Strategii stanowią też element wspólnej polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego oraz polityki społecznej kraju przyjętej na najbliższe lata.

Zdefiniowane cele są spójne z polityką równości szans, nakierowane na pobudzenie aktywności mieszkańców oraz gwarantujące pozytywne oddziaływanie na środowisko.

5.1. Cel główny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016-2025

W oparciu o diagnozę oraz rozpoznane problemy społeczne Gminy celem głównym Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016-2025 jest *„Zapewnienie mieszkańcom Gminy Kętrzyn bezpieczeństwa socjalnego, umożliwienie włączenia społecznego oraz przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji”*.

Tak sformułowany cel strategii rozwiązywania problemów społecznych obejmuje wszystkie jej obszary problemowe i adresowany jest do wszystkich potencjalnych mieszkańców Gminy, których warunki i poziom życia odbiegają od przeciętnego poziomu życia.

5.2. Cele szczegółowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016-2025

Dla pełnego wdrożenia celu głównego strategii opracowano cele szczegółowe (operacyjne) obejmujące zróżnicowane obszary interwencji i działań na rzecz mieszkańców Gminy Kętrzyn. Zdefiniowane cele to:

- 1) Poprawa bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców nie posiadających dochodów własnych, lub posiadających dochody nie wystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych.
- 2) Przeciwdziałanie bezrobociu mieszkańców.
- 3) Zapewnienie dostępu do zróżnicowanych usług niezbędnych osobom w wieku starszym i niepełnosprawnym.
- 4) Wzmocnienie roli i funkcji rodziny, zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz dzieciom i młodzieży wychowującej się w tych rodzinach.
- 5) Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
- 6) Przeciwdziałanie uzależnieniom, w tym alkoholizmowi i narkomanii.
- 7) Rozwój i promowanie inicjatyw obywatelskich i aktywności społecznej w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych.

Zakłada się, że sformułowane cele szczegółowe umożliwią ograniczenie skutków problemów społecznych rozpoznanych na terenie Gminy Kętrzyn. Ponadto dopuszcza się

możliwość wprowadzania uzupełnień i modyfikacji treści celów szczegółowych w wyniku aktualizacji diagnozy społecznej lub w wyniku pojawiających się okoliczności wywołujących inne niż rozpoznane dotychczas zjawiska i problemy społeczne.

5.3. Wskaźniki realizacji celów strategicznych

Wskaźniki realizacji celu głównego stanowić będą efekt końcowy, mierzony w ostatnim okresie sprawozdawczym, tj. 2025 roku. Dla tego pomiaru ustalono następujące wskaźniki:

- Wskaźnik nr 1; do 2025 roku corocznie co najmniej 90% osób ubiegających się o pomoc zostanie objęta wsparciem w ramach różnorodnych świadczeń finansowych pomocy społecznej.
Wskaźnik ten będzie odzwierciedleniem ilości i jakości działań interwencyjnych w zakresie poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców.
- Wskaźnik Nr 2; do 2025 roku corocznie 1% populacji osób korzystających ze wsparcia w 2015 roku rozpocznie samodzielne funkcjonowanie poza systemem pomocy społecznej na skutek kompleksowo udzielonego wsparcia.
Wskaźnik ten będzie odzwierciedleniem jakości i skuteczności działań strategicznych, wskazujących poprawę warunków życia mieszkańców.
- Wskaźnik Nr 3; do 2025 roku wzrośnie o 30% w stosunku do 2015 roku liczba osób korzystających z poradnictwa, pracy socjalnej i wsparcia pozafinansowego mającego na celu umożliwienie osobom i rodzinom samodzielne pokonywanie trudności życiowych.
Wskaźnik ten będzie odzwierciedleniem jakości pracy socjalnej oraz profilaktyki społecznej prowadzonej na rzecz osób i rodzin, w których pojawiają się problemy.

Wskaźniki dla szczegółowych celów strategicznych ustalono w taki sposób, aby zmianę można było obserwować zarówno w corocznym raporcie sprawozdawczym jak i innych raportach związanych z monitorowaniem zachodzących zmian. Szczegółowy wykaz wskaźników przypisanych poszczególnym celom zawiera zamieszczona dalej tabela.

Tabela 44 Wskaźniki realizacji celów szczegółowych Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016-2025

Lp	Treść celu szczegółowego	Wskaźnik
1	Poprawa bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców nie posiadających dochodów własnych, lub posiadających dochody nie wystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych (w tym żywieniowych, mieszkaniowych)	<ol style="list-style-type: none"> 1) liczba osób, którym przyznano zasiłki pieniężne w roku kalendarzowym, 2) liczba osób objętych dożywianiem, 3) wysokość środków przeznaczonych na świadczenia pieniężne dla osób uprawnionych do świadczeń w kolejnych latach budżetowym. 4) wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie dożywiania w skali roku,

		<ul style="list-style-type: none"> 5) liczba projektów i programów osłonowych pomocy społecznej w skali roku, 6) liczba osób objętych projektami i programami osłonowymi w skali roku, 7) liczba mieszkań chronionych i/lub lokali socjalnych dla osób z problemami lokalowymi, 8) liczba osób korzystających z mieszkań socjalnych i chronionych
2	Przeciwdziałanie bezrobociu mieszkańców gminy.	<ul style="list-style-type: none"> 1) liczba osób podejmujących zatrudnienie, bez względu na formę prawną i wymiar czasowy (np. umowa zlecenie, umowa spółdzielcza itp), 2) liczba nowych miejsc pracy, 3) liczba osób skierowanych do pracy w ramach prac społecznie użytecznych lub innych form zatrudnienia wspieranego, 4) liczba osób objętych Programami Aktywnej Integracji we współpracy z PUP oraz aktywizacją społeczno – zawodową w Klubie Integracji Społecznej
3	Zapewnienie dostępu do zróżnicowanych usług niezbędnych osobom w wieku starszym i niepełnosprawnym	<ul style="list-style-type: none"> 1) liczba osób objętych pomocą usługową, 2) liczba osób zatrudnionych jako opiekunki w przeliczeniu na pełne etaty lub godziny usługowe, 3) liczba osób skierowanych do domów pomocy społecznej, 4) liczba inicjatyw społecznych na rzecz seniorów (np. Kluby Seniora, itp.), 5) liczba inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych (np. wypożyczalnie sprzętu rehabilitacyjnego i inne)
4	Wzmocnienie roli i funkcji rodziny, zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz dzieciom i młodzieży wychowującej się w tych rodzinach.	<ul style="list-style-type: none"> 1) liczba rodzin objętych „programem 500+ ” 2) liczba dzieci objętych „programem 500+ ” 3) liczba projektów socjalnych adresowanych do rodzin, 4) liczba rodzin objętych kompleksowym wsparciem w ramach i projektów socjalnych, 5) liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, 6) liczba dzieci skierowanych do zastępczych

		<p><i>form opieki,</i></p> <p>7) <i>liczba zatrudnianych asystentów rodziny,</i></p> <p>8) <i>liczba dzieci, którym umożliwiono powrót z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych,</i></p> <p>9) <i>wysokość środków finansowych przeznaczonych na współfinansowanie pobytu dzieci w systemie pieczy zastępczej</i></p>
5	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.	<p>1) <i>liczba założonych Niebieskich Kart,</i></p> <p>2) <i>liczba osób dotkniętych przemocą kierowanych do Ośrodków Wsparcia,</i></p> <p>3) <i>liczba inicjatyw informacyjno-edukacyjnych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej,</i></p> <p>4) <i>liczba wniosków o ściganie sprawców przemocy.</i></p>
6	Przeciwdziałanie uzależnieniom, w tym alkoholizmowi i narkomanii.	<p>1) <i>liczba osób objętych działaniami GKRPA,</i></p> <p>2) <i>liczba projektów i programów przeciwdziałania uzależnieniom,</i></p> <p>3) <i>liczba osób objętych programami i projektami na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,</i></p> <p>4) <i>liczba osób skierowanych do Zakładów Leczenia Uzależnień,</i></p> <p>5) <i>liczba cofniętych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,</i></p> <p>6) <i>liczba inicjatyw społecznych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii (kampanii informacyjnych, imprez plenerowych itp.)</i></p>
7	Rozwój i promowanie inicjatyw obywatelskich i aktywności społecznej w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych.	<p>1) <i>liczba inicjatyw w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w ramach Gminnych Programów Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,</i></p> <p>2) <i>liczba podmiotów podejmujących współpracę w zakresie integracji społecznej rozwiązywania problemów społecznych,</i></p> <p>3) <i>liczba nowo powstałych podmiotów i organizacji działających na terenie Gminy w obszarze rozwiązywania problemów społecznych lub zapobiegania ich występowaniu.</i></p>

5.4. Monitoring realizacji celów i działań strategicznych

Monitoring realizacji celów strategicznych prowadzony będzie na bieżąco, a corocznie w okresie sprawozdawczym opracowany będzie raport oceniający stopień realizacji poszczególnych celów strategicznych. Raport stanowi załącznik do sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętrzynie, składanego Radzie Gminy, stosownie do treści art.110 ust 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

Ocena wdrażania działań Strategii prowadzona będzie w dwóch wymiarach. Po pierwsze – jako ocena wdrażania planowanych działań strategii pod względem ich ilości i zasięgu, po drugie – jako ocena charakteru zmian, które strategia wprowadza w życiu społecznym, a więc „czy? - i na ile?” wdrażane zmiany przyczyniają się do rozwiązywania lokalnych problemów.

Efekt realizacji działań powinien być porównany z sytuacją wyjściową. Osiągnięcie celu strategicznego powinno pociągać za sobą pytanie jak utrzymać stan, który osiągnięto? Jak go umacniać i rozwijać?

Na ostatnim etapie oceny strategii niezbędne będzie określenie rekomendacji na przyszłość, jako wniosków płynących z realizacji strategii i sugestii do planowania kolejnych działań społecznych.

6. Opis sposobu realizacji strategii oraz działań niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025 wdrażana będzie poprzez realizację programów, projektów socjalnych, oraz konkretnych zadań realizowanych przez podmioty i instytucje współdziałające na poziomie Gminy z administracją samorządową.

Do najważniejszych należą między innymi:

- Gminny program wspierania rodziny.
- Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
- Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
- Gminny program przeciwdziałania narkomanii.
- Programy i projekty związane z przeciwdziałaniem bezrobociu i aktywizacją zawodową mieszkańców w tym Programy Aktywnej Integracji wdrażane we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy.
- Programy osłonowe adresowane do różnych kategorii społecznych w zależności od rozpoznanych potrzeb, w tym programy współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.
- Gminne (roczne lub wieloletnie) Programy Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi.

Działania mogą być realizowane na różnych poziomach poczynając od współpracy partnerskiej, aż po zlecenie realizacji zadań publicznych w trybie określonym przepisami prawa. W zlecaniu zadań preferowane będą procedury oparte na przepisach ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, promujące działania miejscowych organizacji pożytku publicznego z zachowaniem zasad konkurencyjności i najwyższej jakości rezultatów.

Programy i projekty muszą być zbieżne z założeniami niniejszej Strategii oraz tak zaplanowane, aby wpisywały się w strukturę celu głównego strategii lub celów szczegółowych, zaś efekty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie celu głównego strategii.

Za priorytetowe w realizacji celów strategicznych uznane będą programy i projekty wdrażane z zastosowaniem:

- metod partycypacyjnych - włączających interesariuszy społecznych do podejmowania wspólnych działań społecznych,
- metod aktywizujących – włączających osoby z tzw. kategorii ryzyka w zmianę ich trudnej sytuacji,
- metod integrujących – wzmacniających lokalne więzi społeczne w czasie wspólnych działań na rzecz osób z grup ryzyka oraz na rzecz dobrych praktyk,
- metod profilaktycznych – zapobiegających pojawianiu się trudnych sytuacji społecznych oraz minimalizujących przyczyny generujące takie sytuacje,
- metod niwelujących – rozwiązujących problemy, eliminujących niepożądane zjawiska lub sytuacje.

Niezależnie od metod wdrażania strategii, do realizacji celów strategicznych mogą przyczynić się wszystkie instytucje, organizacje i osoby bezpośrednio zaangażowane w wykonanie zadań, zarówno osoby reprezentujące instytucje Gminy Kętrzyn, jak i przedstawiciele organizacji pozarządowych, wolontariusze, przedsiębiorcy i inne osoby.

Szczegółowy zakres wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016-2025 wskazuje „Harmonogram” zamieszczony w rozdziale 10 niniejszej Strategii. Harmonogram jest praktycznym narzędziem gwarantującym systematyzację i chronologię działań (zadań, programów, projektów) planowanych do realizacji oraz ich rozłożenie w czasie. Działania przypisane są poszczególnym celom szczegółowym (operacyjnym), w taki sposób, aby mogły być realizowane w planowanym zakresie lub rozszerzone o nowe (dodatkowe) działania, w tym działania podmiotów podejmujących współpracę po raz pierwszy. Harmonogram przedstawia zwięzły zapis zadań i czynności prowadzących do osiągnięcia zamierzonego celu, co jednocześnie umożliwia monitorowanie procesu wdrażania strategii.

W przypadku istotnych zmian w realizacji działań strategicznych Harmonogram może być aktualizowany zgodnie z procedurą aktualizacji określoną w rozdziale 9 niniejszej Strategii.

7. Ramy finansowe strategii oraz źródła finansowania wydatków związanych z realizacją działań niezbędnych do osiągnięcia celów strategicznych

Polityka społeczna, zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz przedsięwzięcia w zakresie rozwiązywania problemów społecznych obejmują jedną z ważniejszych sfer działania społecznego. Wśród zadań publicznych gminy obszar ten zajmuje priorytetowe miejsce, co dotychczas gwarantowało możliwość pozyskania środków na realizację zadań z zakresu polityki i pomocy społecznej. Kierunki kształtowania polityki społecznej na najbliższe lata nie przewidują zasadniczych zmian w finansowaniu działań osłonowych o charakterze socjalnym, co pozwala mieć gwarancję częściowego ich finansowania z budżetu państwa.

Nie bez znaczenia w całokształcie finansowania działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016-2025 może być udział funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł zewnętrznych.

Największy udział w realizacji działań strategicznych przypada jednak funduszom samorządu gminnego, wzmocnionym potencjałem sponsorów, przedsiębiorców i innych podmiotów gospodarczych oraz osób fizycznych. Środki finansowe niezbędne do wdrażania działań strategii mogą pochodzić ze środków na ustawową realizację zadań publicznych, statutową działalność instytucji i organizacji (np. organizacji pozarządowych) lub grantów pozyskanych na realizację konkretnych programów lub projektów.

Budżet planowany na realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025 został oszacowany w okresach rocznych, odrębnie dla każdego z celów strategii. Zakłada się, że wydatki na realizację celów strategicznych oscylować będą corocznie w granicach zbliżonych do wydatków planowanych na 2016 rok, z niewielkim 1% wzrostem dla celów od 1 do 4, które są nakierowane na poprawę sytuacji materialnej mieszkańców Gminy Kętrzyn. Przewidywany plan wydatków stanowi załącznik numer 1 do niniejszej strategii.

Szczegółowe wartości wydatków niezbędnych do osiągnięcia celów strategii corocznie podlegają zatwierdzeniu przez Radę Gminy Kętrzyn, w trybie przewidzianym dla uchwalania budżetu gminy.

8. Informacja i promocja wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kętrzyn na lata 2016-2025

Osiągnięciu celu głównego strategii towarzyszyć będzie informacja o wdrażaniu działań strategicznych, a strategia i wywołane przez nią zmiany staną się własnością społeczności lokalnych.

Promocja działań strategicznych odbywać się będzie poprzez konsultacje społeczne, prezentację dobrych praktyk w zakresie rozwiązania problemów społecznych na poziomie społeczności lokalnych, na spotkaniach mieszkańców, posiedzeniach komisji Rady Gminy, konferencjach wewnętrznych i zewnętrznych oraz w lokalnych i regionalnych mediach.

Promotorami zmiany społecznej będą nie tylko jej koordynatorzy i podmioty odpowiedzialne za wdrożenie, ale także beneficjenci i adresaci działań, którzy w sposób bezpośredni będą odczuwać skutki zmian.

9. Zasady aktualizacji i wprowadzania zmian w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025 jest wieloletnim dokumentem planistycznym i co do zasady nie może ulegać zmianom czy modyfikacji. W szczególności nie mogą ulegać zamianie cele Strategii oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Ze względu na fakt, że Strategia określa obszar dynamicznie zmieniający się pod względem natężenia problemów społecznych może jedynie podlegać aktualizacji, mającej na celu odniesienie do okoliczności lub faktów, których istnienia nie można było przewidzieć na etapie projektowania dokumentu, lub które pojawiły się w trakcie wdrażania działań Strategii. Aktualizacja może nastąpić także w przypadku istotnych zmian w przepisach prawa regulujących zakres zadań samorządu gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz finansowania tych zadań z budżetu gminy.

Mając powyższe na względzie Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025 może być aktualizowana w następujących obszarach:

1. Diagnostycznym – jeśli na obszarze działania Gminy pojawią się problemy społeczne nie istniejące w czasie opracowywania Strategii.
2. Planistycznym – jeśli w trakcie wdrażania Strategii okaże się, że w planie pominięto istotne dla rozwiązywania istniejących problemów zagadnienia lub wystąpi konieczność zaplanowania działań dla nowych problemów, zdiagnozowanych w trakcie wdrażania Strategii.
3. Wdrożeniowym – jeśli w trakcie wdrażania Strategii okaże się, że zmieniają się podmioty odpowiedzialne za wdrożenie konkretnych zadań lub zaplanowane działania są nieadekwatne do potrzeb i trzeba je zastąpić innymi.
4. Ewaluacyjnym – jeśli w trakcie wdrażania Strategii znajdą istotne okoliczności mające wpływ na ocenę skuteczności planowanych działań.

Inicjatorem (wnioskodawcą) aktualizacji Strategii może być:

1. Kierownik GOPS w Kętrzynie jako podmiot koordynujący wdrażanie Strategii.
2. Każdy z podmiotów partnerskich uczestniczących we wdrażaniu Strategii.
3. Podmiot zewnętrzny sprawujący nadzór i kontrolę nad działaniem Gminy w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
4. Inny podmiot w uzasadnionych sytuacjach.

Aktualizacja Strategii może odbywać się nie częściej niż raz do roku, o ile znajdą okoliczności uzasadniające przeprowadzenie aktualizacji. Okres aktualizacji może być powiązany z okresem sprawozdawczym. Aktualizacja Strategii odbywa się w trybie przewidzianym dla jej uchwalenia.

10. Harmonogram wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025

<i>Lp.</i>	<i>Cel szczegółowy</i>	<i>Działania niezbędne do realizacji celu</i>	<i>Podmioty odpowiedzialne za realizację</i>	<i>Termin realizacji</i>	<i>Uwagi</i>
1	Poprawa bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy nie posiadających dochodów własnych, lub posiadających dochody nie wystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych.	<p>przyznawanie świadczeń finansowych</p> <p>organizacja i zapewnienie dożywiania</p> <p>udzielanie pomocy rzeczowej i w naturze,</p> <p>prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych</p> <p>zapewnienie źródeł finansowania świadczeń i innych form wsparcia</p> <p>wdrażanie ostonowych programów i projektów socjalnych oraz inne działania w zależności od rozpoznanych potrzeb</p>	<p>GOPS</p> <p>GOPS</p> <p>GOPS, sponsorzy, darczyńcy</p> <p>GOPS, samorząd Gminy</p> <p>Samorząd Gminy</p> <p>Samorząd Gminy, GOPS, inne podmioty</p>	<p>wdrażanie na bieżąco zgodnie z potrzebami</p> <p>wdrażanie na bieżąco zgodnie z potrzebami</p> <p>wdrażanie na bieżąco zgodnie z potrzebami</p> <p>w zależności od potrzeb</p> <p>na bieżąco zgodnie z potrzebami</p> <p>w zależności od potrzeb</p>	
2	Przeciwdziałanie bezrobociu mieszkańców gminy.	<p>wzmacnianie potencjału kompetencyjnego osób bezrobotnych</p> <p>tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze usług społecznych</p>	<p>Samorząd Gminy, GOPS, PUP, podmioty którym zlecono realizację zadań.</p> <p>Samorząd Gminy, GOPS, PUP, pracodawcy</p>	<p>na bieżąco</p> <p>na bieżąco</p>	

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025

		inicjowanie prac społecznie użytecznych na terenie gminy	Samorząd Gminy, GOPS, PUP	na bieżąco	
		organizowanie robót publicznych i prac interwencyjnych na obszarze gminy	Samorząd Gminy, GOPS, PUP	na bieżąco	
		współpraca z lokalnymi podmiotami gospodarki w zakresie pośrednictwa w zatrudnieniu osób bezrobotnych	Samorząd Gminy, GOPS, PUP, pracodawcy,	na bieżąco	
		opracowywanie i wdrażanie lokalnych programów w zakresie likwidacji bezrobocia i aktywizacji osób pozostających bez pracy (w tym PAI)	Samorząd Gminy, GOPS, PUP inne podmioty	w zależności od potrzeb	
3	Zapewnienie dostępu do zróżnicowanych usług niezbędnych osobom w wieku starszym i niepełnosprawnym	<p>rozwój zróżnicowanych usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych</p> <p>organizowanie i prowadzenie dziennych form wsparcia seniorów (Domów Seniora, Klubów Seniora itp.)</p> <p>kierowanie do domów pomocy społecznej</p> <p>wspieranie form aktywizacji osób starszych</p>	<p>Samorząd gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, inne podmioty, w tym komercyjne</p> <p>Samorząd gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, inne podmioty, w tym komercyjne</p> <p>GOPS, powiaty prowadzące domy pomocy społecznej</p> <p>Samorząd Gminy, GOPS, inne organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych</p>	<p>w zależności od rozpoznanych potrzeb</p> <p>w zależności od rozpoznanych potrzeb</p> <p>na bieżąco</p> <p>w zależności od potrzeb</p>	

		inicjowanie i wdrażanie programów osłonowych w zakresie wspierania osób w wieku senioralnym oraz osób z niepełnosprawnością	Samorząd Gminy, GOPS, Organizacje pozarządowe, inne podmioty	w zależności od rozpoznanych potrzeb	
4	Wzmocnienie roli i funkcji rodziny, zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz dzieciom i młodzieży wychowującej się w tych rodzinach	<p>wdrażanie programu 500+ dla rodzin wychowujących dzieci,</p> <p>inicjowanie i wdrażanie programów osłonowych mających na celu wzmocnienie roli rodziny w tym programu wpięcia dzieci i rodzin na terenie gminy</p> <p>korygowanie nieprawidłowych postaw rodzicielskich</p> <p>udzielanie poradnictwa specjalistycznego, pedagogicznego, prawnego i psychologicznego rodzinom dysfunkcyjnym,</p> <p>współorganizowanie pieczy zastępczej dzieciom pozbawionym opieki rodzin biologicznych</p> <p>współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinnych i instytucjonalnych formach</p>	<p>GOPS</p> <p>GOPS (pracownicy socjalni, asystenci rodziny), organizacje pozarządowe, szkoły i inne podmioty</p> <p>GOPS, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy, GKRPA, inne podmioty</p> <p>GOPS, Placówki wsparcia specjalistycznego, PCPR, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Szkoły</p> <p>GOPS, PCPR - Organizator Pieczy Zastępczej, Sąd Rodzinny, Kuratorzy, Szkoła, inne podmioty</p> <p>Samorząd Gminy, GOPS, instytucje pieczy</p>	<p>na bieżąco,</p> <p>zgodnie z terminami wskazanymi w trzyletnich programach wspierania rodziny</p> <p>na bieżąco</p> <p>na bieżąco</p> <p>w zależności od potrzeb</p> <p>w zależności od potrzeb</p>	

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025

		pieczy zastępczej	zastępczej	
5	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.	<p>realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar</p> <p>prowadzenie działań określonych procedurą Niebieska Karta</p> <p>prowadzenie działań informacyjnych poprzez rozprowadzanie plakatów, broszur, ulotek na temat praw osób doświadczających przemocy oraz form przeciwdziałania przemocy</p>	<p>Samorząd Gminy, GOPS, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Policja</p> <p>GOPS, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Policja</p> <p>GOPS, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Szkoły</p>	na bieżąco
6	Przeciwdziałanie uzależnieniom, w tym alkoholizmowi i narkomanii.	<p>opracowanie i realizacja gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych</p> <p>opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania narkomanii</p>	<p>Samorząd Gminy, GOPS, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Szkoły</p> <p>Samorząd gminy, GOPS, organizacje pozarządowe, inne podmioty, Policja, Szkoły</p>	corocznie
7	Rozwój i promowanie inicjatyw obywatelskich i aktywności społecznej w	<p>inicjowanie współpracy z podmiotami lokalnymi w rozwiązywaniu problemów społecznych</p>	<p>Samorząd Gminy, GOPS i inne podmioty</p>	na bieżąco

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025

	zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych.	wspieranie aktywności obywatelskiej na rzecz przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym	Samorząd Gminy, GOPS i inne podmioty	na bieżąco	
		opracowanie i rozpowszechnienie informatora na temat dobrych praktyk w działaniach lokalnych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych	Samorząd Gminy, GOPS, organizację pozarządowe działające na terenie gminy	na bieżąco	

**Plan wydatków na realizację celów określonych
w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kętrzyn na lata 2016-2025**

Cel strategiczny	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Poprawa bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy nie posiadających dochodów własnych, lub posiadających dochody nie wystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych.	1813238	1831370	1849683	1868179	1886860	1905728	1924785	1944032	1963472	1983106
Przeciwdziałanie bezrobociu mieszkańców gminy	1128000	1139280	1150672	1162178	1173799	1185536	1197391	1209364	1221457	1233671
Zapewnienie dostępu do różnicowanych usług niezbędnych osobom w wieku starszym i niepełnosprawnym.	710100	717201	724373	731616	738932	746321	753784	761321	768934	776623
Wzmocnienia roli i funkcji i rodziny, zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz dzieciom i młodzieży wychowującej się w tych rodzinach.	6008676	6068762	6129449	6190743	6252650	6315176	6378327	6442110	6506531	6571596
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.	22800	22800	22800	22800	22800	22800	22800	22800	22800	22800
Przeciwdziałanie uzależnieniom, w tym alkoholizmowi i narkomanii.	73000	73000	73000	73000	73000	73000	73000	73000	73000	73000
Rozwój i promowanie inicjatyw obywatelskich i aktywności społecznej w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych.	0	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
Razem wydatki roczne na realizację poszczególnych celów strategii w tys. złotych	9755814	9854413	9951977	10050516	10150041	10250561	10352087	10454627	10558194	10662796